

Vejledning om velfærdskontrol i kvægbesætninger

Revideret november 2024

Kolofon

Denne vejledning er udarbejdet af Fødevarestyrelsen i 2011 og revideret senest i 2024

Bidragyder(e): Fødevarestyrelsen

© Miljø- og Fødevareministeriet

Fødevarestyrelsen
Stationsparken 31-33
2600 Glostrup
Tlf.: +45 7227 6900
Websted: <http://www.fvst.dk>

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
2. Formål	3
3. Almindelige bestemmelser	3
3.1 Forberedelse af kontrolbesøget	3
3.2 Kontrolbesøget	3
3.4 Overtrædelsers karakter (alvorsgrad)	4
4. Retsgrundlag	5
4.1 Danske regler om hold af malkekvæg	5
4.3 Erhvervsmæssigt dyrehold	6
5. Fortolkning af love og bekendtgørelser samt bemærkninger hertil	7
5.1 Opstaldning	7
5.1.1 Opbinding af kalve	7
5.1.1 Arealkrav til kalve	8
5.1.2 Opmåling af kalvehytter og bokse	9
5.1.3 Kalve skal kunne se og røre andre kalve	9
5.1.4 Syge kalve må isoleres	11
5.1.5 Modtageafsnit for nyankomne kalve	11
5.1.6 Arealkrav til kreaturer over 6 måneder	12
5.1.7. Arealkrav til malkekøer	12
5.1.8 Opbinding af malkekøer	13
5.1.9 Rent, tørt og blødt leje	13
5.1.10 Indretning af stalden	15
5.1.11 Rengøring af stalden	15
5.1.12 Fodring og vanding	16
5.1.13 Adgang til kobørster for malkekvæg og afkom af malkekvæg	19
5.1.14 Brug af enkeltkælvningsbokse	19
5.1.15 Opsamlingsplads	20
5.1.16 Drivveje	20
5.2 Udegående dyr	20
5.3 Mekanisk udstyr	23
5.4 Håndtering af og tilsyn med syge og tilskadekomne dyr	24
5.4.1 Klovbeskæring m.v.	26
5.4.2 Halthed	27
5.5 Operative indgreb	28
5.5.1 Afhorning	28
5.5.2 Hornskader	28
5.5.3 Kastration	29
5.5.4 Patteamputation	29
5.5.5 Mekaniske fødselshjælpere, øjenkroge og hofteklemme	29
5.7 Elektriske aggregater	32
5.8 Optegnelser	32
5.9 Personale	34
Bilag 1	35
Definitioner	35

Bilag 2.....	36
Bilag 3.....	42
Bilag 4.....	43
Vurdering af DyreBaserede VelfærdsIndikatorer DBVI	49
Bilag 5 Flow for afgørelse vedr. Dyrevelfærdsmærket.....	51

1. Indledning

Hvis kontrollen udføres af en af Fødevarestyrelsens ansatte, som ikke er dyrlæge, og denne konstaterer overtrædelser af veterinærfaglig karakter, der vurderes at nødvendiggøre påbud, forbud eller politianmeldelse, skal en dyrlæge konsulteres.

Det beror på en konkret vurdering om konsultationen med dyrlægen kan ske telefonisk evt. suppleret med billed- eller videodokumentation, eller dyrlægen skal møde fysisk op på stedet.

Hvis den tilsynsførende konstaterer overtrædelse af reglerne, skal der altid foretages en konkret vurdering af omstændighederne i sagen med henblik på at afklare, hvordan der skal reageres/sanktioneres i den enkelte sag. Der henvises til de generelle retningslinjer for sanktionering, herunder princippet for anvendelse af eskalerende myndighedsudøvelse i Kontrolvejledningen.

2. Formål

Formålet med kontrollen er at kontrollere velfærden i kvægbesætninger, herunder at sikre at kvæg passes, tilses, huses, fodres og vandes velfærdsmæssigt forsvarligt, og at retsgrundlaget på området overholdes.

3. Almindelige bestemmelser

Vejledningen er en beskrivelse af, udvalgte emneområder og tilhørende regler, og indeholder ikke en udtømmende beskrivelse af reglerne på området. Før kontrollen påbegyndes, er det derfor nødvendigt nøje at gennemgå regelgrundlaget.

Ved tilrettelæggelsen af kontrol i en kvægbesætning skal kontrolløren være opmærksom på, om besætningen er udtaget til anden kontrol. Hvis dette er tilfældet, skal der så vidt muligt gennemføres kontrol af alle regelsæt eller ordninger ved samme kontrolbesøg.

3.1 Forberedelse af kontrolbesøget

Besøget forberedes med opslag i relevante databaser for information om besætningens status og information om tidligere besøg og/eller sanktioner fra tidligere besøg, fra samlestalde eller slagterier i forhold til dyr fra besætningen. Her kan med fordel benyttes [tilsynsforberedelsen](#).

Opmærksomheden henledes på, at enkelte besætninger kan være ophørt eller have fået ny ejer siden udpegningen. Almindelige retningslinjer i forhold til udpegning skal i så fald følges.

3.2 Kontrolbesøget

For malkekvæg: Se også Kontrolguide for veterinærtilsyn i malkekvægbesætning.

Kontrolbesøget skal foretages uanmeldt. Oftest vil der i store malkekvægs- eller slagtekalvebesætninger være personale til stede, så kontrolbesøget kan gennemføres, også selv om den besætningsansvarlige ikke er til stede. Mere principielle spørgsmål til produktionen kan så stilles senere, evt. pr. telefon. Det vigtigste er, at kontrolbesøget bliver gennemgået på besøgsdagen, når en myndig person træffes på stedet.

Hvis der aflægges mere end to forgæves besøg, kan besøget varsles, men kontrollen skal i så fald gennemføres inden for 48 timer efter, at den er varslet.

Alle staldafsnit besigtiges, men ikke i alle tilfælde ved kontrol af samtlige dyr. Der skal foretages en helhedsvurdering af besætningen, dvs. rent praktisk går man gennem besætningen og udvælger stikprøvevis f.eks. de bokse og de dyr, man vil kigge nærmere på. Er der forhold, der bør ses nærmere på, kan man udvide kontrollen til alle dyr. Udegående dyr skal også kontrolleres. Hvis der er flere flokke langt væk i en i øvrigt veldreven og uproblematisk besætning, er det ikke obligatorisk at se samtlige flokke. Staldforholdene skal inspiceres, også selvom dyrene evt. er ude.

Det er ikke nødvendigt at se alle dyr stående eller i bevægelse, men hvis dyr er mærket eller isoleret på grund af sygdom, skal disse dyr tilses nøjere, f.eks. ved at kontrollanten eller ejeren går ind til dyret og prøver at få det op at stå. Dette gælder også, hvis dyret udviser afvigende adfærd.

Besætningen gennemgås med tjeklisten som grundlag. Det er vigtigt, at alle konstaterede forhold dokumenteres, og at det af bemærkninger på kontrolrapporten nøje fremgår, hvad der er observeret, og hvilke staldafsnit etc. der er gennemgået under besøget. Ved brug af tjeklistens forside kan man danne sig et overblik over forholdene i besætningen, og kun i tilfælde, hvor der ses tegn på overtrædelser, går man i detaljen med de enkelte tjeklistepunkter.

Det er hensigtsmæssigt at danne sig et overblik over forholdene i besætningen inden eventuelle fejl og mangler påpeges, for at opretholde en god dialog under kontrolbesøget. Med hensyn til sanktionering henvises til [Kontrolvejledningen](#). Optegnelser over døde dyr og medicinsk behandling kontrolleres typisk ved besøgets afslutning. Endvidere skal korrekt aflivning om muligt (og hvis det er relevant) kontrolleres i forbindelse med afslutning af besøget.

Kontrolbesøget dokumenteres i DIKO, kontrolrapport udskrives herfra eller sendes elektronisk, og besøget afsluttes med udlevering af kontrolrapporten til den ansvarlige for besætningen eller dennes repræsentant. Dokumentation af kontrollen skal ske efter gældende vejledning, herunder bilag 11 C i [Kontrolvejledningen](#) om dokumentation af kontrol på veterinærområdet. Det skal af dokumentationen fremgå, hvad der er observeret og gennemgået under besøget. Se endvidere [vejledning om registrering i DIKO](#) for udfyldelse af specifikke felter.

3.3 Vurdering af DyreBaserede VelfærdsIndikatorer (DBVI)

Ved alle kontrolbesøg i kvægbesætninger skal der foretages en vurdering af de DyreBaserede VelfærdsIndikatorer i henhold til bilag 4 i denne vejledning.

3.4 Overtrædelsers karakter (alvorsgrad)

I vurderingen af alvoren af overtrædelser af Dyrevelfærdslovens bestemmelser sondres der i lovens §58 imellem følgende:

- 1) Væsentlig ulempe
- 2) Uforsvarlig behandling
- 3) Grovere uforsvarlig behandling

4) Grovere uforsvarlig behandling med karakter af mishandling

Det er Fødevarestyrelsens vurdering, at der som hovedregel ved sondringen mellem ovenstående fire grupper skal lægges følgende til grund:

- **Væsentlig ulempe** er forhold, der ikke kan betegnes som uforsvarlige, men som er til ulempe for dyrenes velfærd. Eksempelvis skal udstyr til fodring og vanding være anbragt på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand. Hvis fodertruget er anbragt sådan, at der nemt kan ske en forurening med jord eller gødning, vil der normalt være tale om, at forholdet vurderes som væsentlig ulempe.
- **Uforsvarlig behandling** af dyr. Som eksempel kan nævnes forvoksede klove, hvor beskæring er nødvendig for at undgå, at klovene bliver så lange, at dyret lider.
- **Grovere uforsvarlig behandling** af dyr. Som eksempel kan nævnes afhorning uden bedøvelse, eller et dyr med en smertevoldende kronisk lidelse, der ikke er tilset af en dyrlæge eller aflivet i tide.
- **Grovere uforsvarlig behandling med karakter af mishandling** er endnu alvorligere end ”grovere uforsvarlig behandling”. Det kan f.eks. være tilfælde, hvor dyr er døde af sult og tørst på grund af manglende pasning.

4. Retsgrundlag

- Lovbek. nr. 61 af 19. januar 2024 af Dyrevelfærdsloven
- Bek. nr. 1743 af 30. november 2020 om dyrevelfærds-mæssige mindstekrav til hold af kvæg
- Rådets Forordning nr. 1099 af 24. september 2009 om beskyttelse af dyr på aflivningstidspunktet
- Bek. nr. 645 af 31. maj 2023 om dyreejeres anvendelse af lægemidler til dyr m.v.

Reglerne kan findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside www.fvst.dk samt på Retsinformation www.retsinfo.dk

Der henvises tillige til: Fødevarestyrelsens generelle kontrolvejledning (herefter benævnt Kontrolvejledningen).

4.1 Danske regler om hold af malkekvæg

Siden 2010 har der i Danmark været særlige regler for hold af malkekvæg og afkom af malkekvæg. Reglerne er nu integreret i bekendtgørelse om mindstekrav til hold af kvæg (i fodnoter til denne vejledning kvægbek.) I bekendtgørelsen er først angivet fælles bestemmelser for hold af kreaturer, dernæst fælles bestemmelser for kalve, og endelig særlige bestemmelser for hold af malkekvæg, ungdyr og kalve, som er afkom af malkekvæg.

For en række af bestemmelserne er der lavet overgangsordninger, således at reglerne træder i kraft på forskellige tidspunkter, senest i 2034. Ikrafttrædelsestidspunkt er afhængigt af, hvornår bedrifterne er etableret og hvornår bygningerne er taget i brug.

Overgangsordningerne er meget detaljerede men skelner i forhold til bedrifter etablering mellem, om en bedrift er etableret før 1.7.2010, i perioden fra 1.7.2010 til 30.6.2012 eller efter 1.7.2012. I forhold til ibrugtagning skelner lovgivningen imellem, om en bygning er taget i brug før 1.7.2010, i perioden 1.7.2010 til 30.6.2012 eller efter 1.7.2012.

Regler, for hvilke der er overgangsordninger, er i denne vejledning mærket med *°.

Reglerne for hold af malkekvæg og afkom af malkekvæg gælder i mælkeleverende besætninger, men også f.eks. i slagtekalvebesætninger, hvor der er afkom af malkekvæg. Hobbyvirksomhed er ikke omfattet af regler om hold af malkekvæg, men for alle kalve gælder regler om beskyttelse af kalve, der nu fremgår af bek. om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg.

Reglerne om hold af malkekvæg omfatter dyr, der allerede indgår i mælkeproduktionen eller efter hensigten skal gøre det, samt kalve og ungdyr, som er afkom af malkekvæg, og som indgår i kødproduktion. Mælkeleverende besætninger vurderes som værende besætninger, som har systematisk indtægtserhvervelse fra mælkeproduktionen til formål. Hvis en besætning ophører med at levere mælk, er det Fødevarestyrelsens vurdering, at bestemmelserne om hold af malkekvæg ikke længere skal opfyldes. Der kan være krav til ungdyr og kalve, som gælder for afkom af malkekvæg i ikke-mælkeleverende besætninger. Det er Fødevarestyrelsens vurdering, at reglerne for afkom af malkekvæg gælder, hvis koen indgik i en mælkeproduktion på det tidspunkt, hvor kalven blev født. Bedrifter med slagtekalveproduktion, der har en størrelse, så det må betragtes som erhvervsmæssigt og ikke hobbyvirksomhed, vil være omfattet, hvis hovedparten af dyrene er afkom af malkekvæg, mens en slagtekalvebesætning, der primært har kalve af kødkvægrace, men supplerer med indkøb af enkelte kalve, der er afkom af malkekvæg, som hovedregel ikke vil være omfattet.

[Tjeklisterne](#) på intranettet er et nødvendigt værktøj, der giver et overblik over hvilke regler, der skal kontrolleres for de forskellige aldersgrupper og produktionsformer. Overgangsordninger er ligeledes anført i tjeklisterne.

4.2 Bestemmelser for kalve under 6 måneder

Udover de fælles EU-regler er der særlige danske bestemmelser for kalve under 6 måneder.

Visse regler¹ gælder ikke på bedrifter med færre end seks kalve eller for ammekalve, der holdes hos moderen eller hos en ammetante. Det gælder krav vedrørende enkeltbokse samt arealkrav til flokvis opstaldning af kalve.

4.3 Erhvervsmæssigt dyrehold

Enhver, der erhvervsmæssigt holder dyr, skal sørge for at dyreholdet tilses af en dyrlæge mindst én gang årligt². Imidlertid er der ikke i veterinærlovgivningen en præcis definition af, hvad der skal anses som erhvervsmæssigt dyrehold. I miljølovgivningen³ er der derimod angivet grænser for, hvor mange dyr et dyrehold højst må bestå af for at blive betragtet som ikke-erhvervsmæssigt i relation til miljøreguleringen. Ved et ikke-

¹ §§ 44-46 i kvægbek.

² §9, stk. 3 i dyrevelfærdsloven

³ Bek. nr. 844 af 23. juni 2017 om miljøregulering af visse aktiviteter

erhvervsmæssigt kvæghold forstås efter denne lovgivning et dyrehold, der ikke overskrider

- a) 2 malkekøer eller kødkvægskøer med tilhørende kalve (op til 6 måneder),
- b) 4 stykker kvæg, der ikke er omfattet af litra a,

Der skal dog altid ske en konkret vurdering af dyreholdet, hvor der især skal lægges vægt på, om dyreholdet er forbundet med økonomiske transaktioner af en karakter som indebærer, at det må betragtes som erhvervsmæssigt. Den konkrete vurdering kan således indebære, at dyrehold, som er mindre end de ovenfor angivne, vurderes som erhvervsmæssige, eller omvendt, at større dyrehold har en karakter, der betinger, at de ikke anses for erhvervsmæssige.

Forpligtelsen til at sikre et årligt dyrlægetilsyn i erhvervsmæssige dyrehold påhviler den besætningsansvarlige. Såfremt dyrlægen kommer jævnligt i besætningen, og man med rimelighed kan sige, at hele dyreholdet er blevet gennemgået (tilset) i løbet af et år, er det ikke nødvendigt, at dyrlægen kommer på et ekstraordinært tilsyn i besætningen for at opfylde kravet om årligt dyrlægetilsyn.

Omvendt vil kravet om årligt dyrlægetilsyn typisk ikke være opfyldt, hvis dyrlægen i løbet af et år kun har tilset en del af besætningen. Eksempelvis vil kravet om årligt dyrlægetilsyn i en kvægbesætning efter Fødevarestyrelsens vurdering typisk ikke være opfyldt, såfremt dyrlægen har været tilkaldt til et enkelt dyr med kælvningsproblemer og ikke ellers har set besætningen.

Det bemærkes, at kravet ikke indebærer, at samtlige relevante velfærdsbestemmelser skal gennemgås af dyrlægen.

Med hensyn til kravet om dokumentation for årligt dyrlægetilsyn, jf. Dyrevelfærdslovens § 9, stk. 3, er der ikke noget formkrav, så en troværdig dokumentation af enhver udformning må accepteres. Det kan f.eks. være en faktura, en besøgsrapport, eller dyrlægens (evt. mundtlige) bekræftelse af at have tilset besætningen i et rimeligt omfang inden for det sidste år.

5. Fortolkning af love og bekendtgørelser samt bemærkninger hertil

I de følgende afsnit vil udvalgte emneområder og tilhørende regler, som erfaringsmæssigt giver fortolkningsproblemer, blive gennemgået. De beskrevne forhold og vurderingen heraf er ikke en udtømmende beskrivelse af forhold i kvægbesætninger, men eksempler på forhold og vurderinger. Vurderingen af de konstaterede forhold beror på en konkret faglig vurdering i hvert enkelt tilfælde. Det bemærkes, at der er tale om Fødevarestyrelsens fortolkninger, og at den endelige afgørelse henhører under domstolene.

5.1 Opstaldning

Kalve skal holdes i omgivelser, der svarer til deres behov som flokdyr. De bør derfor opdrættes gruppevis. Staldene skal være indrettet således, at hver kalv kan lægge sig, hvile, rejse sig og holde sig selv ren uden besvær. Forholdene til lejearealet skal være bekvemt, rent, tørt og blødt og må ikke kunne skade kalvene.

5.1.1 Opbinding af kalve

Opbinding af kalve under seks måneder er ikke tilladt⁴. Opbinding af kalve kan medføre, at en række væsentlige forhold, der beskytter kalvens velfærd, kompromitteres. Dette er baggrunden for forbuddet mod opbinding af kalve. Overtrædes denne regel, skal det vurderes, om lejearealet er blødt og bekvemt, og om kalvene bliver beskidte, da de ikke har mulighed for at flytte sig. Forbuddet omfatter også tøjring af kalve til kalvehytter (såkaldt hollandsk kalvehytte) og tøjring på græs. Flokvis opstaldede kalve kan dog bindes i perioder på op til en time i forbindelse med mælkefodring. Det er en samlet konkret vurdering, om det er en overtrædelse, der skal vurderes som uforsvarlig behandling, eller om forholdet vurderes at være grovere.

5.1.1 Arealkrav til kalve

Af regler for hold af kvæg fremgår de arealkrav, der gælder for kalve opstaldet i flok⁵ ⁶. Ved en flok/gruppe forstås efter Fødevarestyrelsens vurdering tre eller flere kalve.

Opmåling foretages kun, hvis der er mistanke om overbelægning eller for små bokse. Vægten kan eventuelt vurderes med målebånd med vægtenheder.

Arealkravet til kalve, der opstaldes flokvis, er følgende⁷:

1,5 m² pr. kalv på under 150 kg levende vægt

1,7 m² pr. kalv på mellem 150 og 200 kg levende vægt

1,9 m² pr. kalv på over 200 kg levende vægt

Arealkravene angiver det frit tilgængelige gulvareal, der mindst skal være til rådighed for hver kalv i forskellige vægtklasser. Der skal være tilstrækkelig plads til, at kalvene uhindret kan lægge sig og vende sig. Ved beregning af det frit tilgængelige gulvareal måles indvendigt i boksen i gulvniveau. Fodertrug og andet inventar skal ikke regnes med til gulvarealet. Hvis kalvebokse er placeret indendørs, kan en eventuel forgård regnes med. Udendørs forgårde skal ikke medregnes.

Mindstemålene på enkeltbokse til kalve under 8 uger fremgår af bek. om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg⁸. Bredden skal være mindst 100 cm og længden mindst 120 cm for kalve under 60 kg. For kalve over 60 kg skal bredden være mindst 100 cm og længden mindst 140 cm. Det er vigtigt, at såvel mindstekrav til bredde, som til længde er overholdt, se figur 1. I vurderingen af disse forhold indgår en afvejning af, om det er én enkeltboks, der ikke holder mindstemålene, eller det er det generelle billede i besætningen. Mindstemålene for enkeltbokse til kalve over 8 uger, der skal isoleres grundet sygdom eller tilskadekomst, fremgår også af bekendtgørelsen⁹.

⁴ § 40, stk. 1 i kvægbek.

⁵ § 45 i kvægbek.

⁶ §§ 44-46 i kvægbek. finder ikke anvendelse på bedrifter med mindre end 6 kalve og på ammekalve, der holdes hos moderen eller hos en ammetante

⁷ § 45, stk. 2, i kvægbek.

⁸ § 46, stk. 1, i kvægbek.

⁹ § 46, stk. 2, i kvægbek.

Figur 1. Kalvebokse, der opfylder kravet til længde, men ikke til bredde

5.1.2 Opmåling af kalvehytter og bokse

Der har været stillet spørgsmål om, hvordan arealet i en kalvehytte skal opmåles korrekt, idet mange af de almindeligt anvendte kalvehytter har let indad skrånende vægge. Det er Fødevarestyrelsens vurdering, at længden og bredden af hyttens sider skal måles indvendigt i gulvniveau over strøelsen. Det er endvidere Fødevarestyrelsens vurdering, at de hytter, der bruges i Danmark, ikke skråner mere indad, end at kalvene kan udnytte hele gulvarealet. Såfremt der ved velfærdskontrollen ses trekantede (mere skrånende) kalvehytter, hvor kalvene kun kan udnytte en del af arealet i gulvhøjde, skal denne retningslinje fraviges, og Dyrevelfærdsenheden skal orienteres. Bredden skal opfylde mindstemålet der, hvor kalvene reelt kan udnytte gulvarealet.

Arealet af eventuelle krybber, stolper og andet inventar i boksen skal trækkes fra, da arealkravene er minimumskrav, der altid skal opfyldes. Arealet af en forgård kan regnes med, hvis forgården er overdækket, f.eks. ved placering i en hal, så det giver kalvene mulighed for tørt leje.

5.1.3 Kalve skal kunne se og røre andre kalve

Se også bilag 2 s. 33 - billedeksempler.

Enkeltbokse til kalve under 8 uger må ikke være forsynet med massive skillevægge, men skal have skillevægge med åbninger, der giver kalvene mulighed for at se og røre andre kalve¹⁰. Ifølge FVO¹¹ er det ikke tilstrækkeligt, at der er kontaktmulighed via forværket (forsiden af boksen). Kravet om, at kalve skal kunne se og røre andre kalve, har været genstand for megen opmærksomhed fra kvægproducenternes side, blandt andet fordi mange har investeret i helstøbte plastikkalvehytter, der har massive sider (skillevægge) af sygdomsforebyggende hensyn. Det er Fødevarestyrelsens vurdering, at man kan opfylde regelkravet ved at lave en fælles forgård til to kalvehytter eller med eksempelvis tremmer, der støder op til nabohyttens forgård, og som tillader kontakt mellem kalvene. Denne vurdering blev bekræftet under en FVO-inspektion, 2000, hvor en af de besøgte besætninger netop havde kalvehytter med forgårde.

¹⁰ § 46, stk. 3 i kvægbek.

¹¹ Food and Veterinary Office, EU-kontrolinstansen – nu Sante F

Figur 2. Kalveboks i plastik med ca. 120cm høje "massive" skillevægge. Boksen opfylder efter Fødevarestyrelsens vurdering ikke kravet til enkeltbokse med ikke-massive vægge, da hullerne skal være så store, at kalvene kan se og røre hinanden samtidig. Boksen kan med fordel bruges til isolering af syge kalve, da den er nem at rengøre og desinficere.

For at kunne vurdere, om en skillevæg er massiv eller ikke-massiv, skal man have formålet med bestemmelsen i tankerne, nemlig om kalvene har mulighed for at se andre kalve og for at udføre social berøringskontakt. Skillevæggen bør være så ikke-massiv, at kalven som minimum kan udføre berøringskontakt med én anden kalv ved berøring med mulen, samtidig med at kalvene har mulighed for visuel kontakt. Skillevæggen bør også være så ikke-massiv, at kalven kan få fornemmelsen af, at der er en kalv på den anden side af væggen, og dermed, at den er en del af en flok. Den nederste del af skillevæggen kan dog være massiv. I et ViD-projekt om kalve (2013) konkluderes, at kalve med visuel kontakt til naboen var mere stimulerede til at opsøge direkte kontakt end kalve med begrænsede visuelle stimuli, og at frit udsyn til andre kalve, og mulighed for kontakt via fronten af forgården eller kalveboksen er vigtigst for kalvens velfærd i forhold til kontakt via sidevæggen.

Figur 3. Disse kalvebokse opfylder reglen om at skillevægge ikke må være massive, men skal være med åbninger, der gør det muligt for kalvene at se og røre hinanden.

Alternativt kan skillevæggen efter Fødevarestyrelsens vurdering være massiv men til gengæld så lav, at kalvene kan udføre berøringskontakt hen over væggen.

En anden mulighed for at opfylde kravet om adgang til social berøringskontakt for kalve under 8 uger kan være at anbringe kalvene sammen to og to i hver hytte/boks. For besætninger tilknyttet Dyrevelfærdsmærket er det et krav, at kalve ikke må opstaldes i enkeltboks, fra de er syv dage gamle.

Der er mange forskellige typer enkeltbokse og hytter til kalve under 8 uger. Vurderingen af, om kalvene i enkeltbokse kan se og røre andre kalve, må foretages konkret i hvert enkelt tilfælde ud fra ovenstående retningslinjer. Til støtte for vurderingen er i bilag 2 indsat eksempler på forskellige typer bokse og hytter.

5.1.4 Syge kalve må isoleres

Kravet om, at kalve i enkeltbokse skal kunne se og røre andre kalve, gælder ikke kalve i enkeltboks, der er isoleret grundet sygdom eller tilskadekomst. Behovet for isolation skal være dokumenteret af en dyrlæge¹². Dette gælder også for kalve i besætninger tilknyttet Dyrevelfærdsmærket.

5.1.5 Modtageafsnit for nyankomne kalve

Når kalve flyttes til en besætning med produktion af slagtekalve, skal der være et modtageafsnit for nyankomne kalve, hvor det sikres, at kalvene er sunde og raske, før de indsættes i besætningen¹³.

Formålet med et modtagerafsnit er af hensyn til smittebeskyttelse, så det skal medvirke til, at kalvene er sunde og raske, før de indsættes i besætningen. Det vurderes, at den

¹² § 44 i kvægbek.

¹³ § 124 i kvægbek.

specialiserede produktion af slagtekalve indebærer, at kalve fra mange forskellige besætninger samles, og ved denne flytning er kalvene udsat for stressbelastning, smittefare og foderskift, hvilket gør kalvene disponerede for sygdomme. Sektionering, holddrift og små grupper vil mindske belastningen og smittefaren, og på den baggrund er der krav om foranstaltninger, der minimerer smittefaren i produktionen af slagtekalve, herunder krav om etablering af et modtagerafsnit for nyankomne kalve, således at kalvene er sunde og raske, før de indsættes i besætningen.

Der er ikke krav om, hvordan modtagerafsnittet skal indrettes, eller hvor længe kalvene skal opholde sig der. Det er derfor op til den ansvarlige for besætningen, at etablere de smittebeskyttelsestiltag i modtagerafsnittet, således at det reducerer smitte til øvrige dyr i besætningen. Det afhænger bl.a. af den sundhedsstatus, der er i de besætninger, hvorfra kalvene er leveret, sektionering i afsnittet, belægningsgraden, rengørings- og desinfektionsprocedurer og management.

5.1.6 Arealkrav til kreaturer over 6 måneder

For kreaturer over 6 måneder, der er malkekvæg eller afkom af malkekvæg, er der fastsat arealkrav^{14*}.

For kreaturer over 6 måneder, der ikke er malkekvæg eller afkom af malkekvæg, er der ikke fastsat konkrete arealkrav. Ifølge Dyrevelfærdsloven¹⁵ skal rum eller arealer, hvor dyr holdes, indrettes på en sådan måde, at dyrets behov tilgodeses. Der skal bl.a. sikres tilstrækkelig plads til, at dyrene har den fornødne bevægelsesfrihed under optagelse af foder og drikke, og ved hvile.

Det er Fødevarestyrelsens vurdering, at situationer, hvor der i enkelte bokse eller generelt i besætningen ses så voldsom overbelægning, at dyrene ikke har den fornødne bevægelsesfrihed til at kunne optage foder eller drikke, eller hvor ikke alle dyr kan finde plads til hvile, som hovedregel må betegnes som uforsvarlig behandling af dyr. Hvis det konstateres, at konkrete dyr har været forhindret i at optage foder eller drikke eller søge hvile, vil forholdet for så vidt angår disse dyr efter omstændighederne have karakter af grovere uforsvarlig behandling.

Generelt nedsat bevægelsesfrihed for dyrene i besætningen på grund af overbelægning i boksene eller på grund af u hensigtsmæssig udformning af bindsler, tøj og lignende skal efter Fødevarestyrelsens vurdering som hovedregel betragtes som uforsvarlig behandling. Der bør følges hurtigt op på sanktionering af forhold om nedsat bevægelsesfrihed.

Hvis der sanktioneres på grund af forhold vedrørende overbelægning eller mindstemål, skal der af bevismæssige hensyn foretages opmåling af boksene inden sanktioneringen. Målene noteres på kontrolrapporten, ligesom dyrenes størrelse anføres.

5.1.7. Arealkrav til malkekøer

Der er krav til totalarealet^{16*} for det område i stalden, hvor køerne opholder sig imellem malkningerne. Der er også arealkrav til hvilearealet^{17*} pr. ko i dybstrøelsesstalde, ligesom der stilles krav til bredden^{18*} af gangarealer og tværgange. Kravene er fastsat

¹⁴ §§ 103-105 i kvægbek.

¹⁵ dyrevelfærdsloven, § 18, stk. 1

¹⁶ § 60 i kvægbek.

¹⁷ § 72 i kvægbek.

¹⁸ § 68-71 i kvægbek.

for at sikre, at køerne har tilstrækkelig plads, at belægningsgraden i stalden ikke bliver uhensigtsmæssig høj, og at køerne frit kan passere hinanden, når de færdes i stalden.

Opmåling foretages kun, hvis der er mistanke om overbelægning eller for små sengebåse f.eks. hvis der findes mange køer med skader, der kan indikere problemer med lejets indretning.

Det fremgår af indledningen i Danske anbefalinger¹⁹, som er en del af grundlaget for [Arbejdsgrupperapport om hold af malkekvæg](#)²⁰, at angivne mål på afstanden mellem inventardele af åbent inventar, f.eks. bredden på sengebåse, er angivet som mål fra midt-inventar til midt-inventar. Bredden af sengebåse måles ved at måle hele bredden af rækken af sengebåse og derefter beregne gennemsnitsbredden ved at dividere med antallet af sengebåse. Denne opmålingsmetode skal derfor benyttes ved kontrol af stalde til malkekvæg ved mistanke om overtrædelse af kravene.

I sengebåsestalde skal der være mindst én sengebås pr. ko²¹. Bestemmelsen skal være opfyldt til enhver tid – der er altså ikke tale om en gennemsnitsbetragtning. Hvis man ved gennemgang af stalden får indtryk af, at der er for få sengebåse i forhold til antallet af køer, foretages helt konkret en optælling af antal sengebåse og antal køer på kontroltidspunktet i det pågældende staldafsnit.

5.1.8 Opbinding af malkekøer

Et forbud mod opbinding af malkekøer er indsat i § 55*^o i bek. om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg, hvor det samtidig er angivet, at malkekøer må bindes i op til en time i forbindelse med fodring, eller hvis kortvarig opbinding er nødvendig i forbindelse med undersøgelser, behandling af sygdom eller malkning. Bindestalde, der er taget i brug før den 1. juli 2010, er dog tilladt indtil 2027²². Indtil da er rygstød til styring af kreaturerne gødningsafsætning tilladt i bindestalde, forudsat at dyrene kan stå i deres naturlige stilling uden at få stød. Kravet gælder samtlige kreaturer (malkekvæg eller afkom af malkekvæg), der står opbundet, herunder også tyre.

Køer, der holdes i bindestald, skal have adgang til græsarealer i mindst 150 dage i mindst 6 timer dagligt i perioden fra den 15. april til og med den 31. oktober, med visse undtagelser. De bindsler, der anvendes, skal give kreaturerne tilstrækkelig bevægelsesfrihed.

Det Veterinære Sundhedsråd har d. 23. marts 1993 lavet en [udtalelse om tøjring af tyre i næsering](#).

5.1.9 Rent, tørt og blødt leje

Kalves lejeareal skal være bekvemt, rent, tørt og blødt²³, og det må ikke kunne skade kalvene. Der skal udlægges en passende mængde strøelse til kalve under 2 uger, og der bør udlægges strøelse til alle kalve.

¹⁹ Indretning af stalde til kvæg Danske anbefalinger er en tværfaglig rapport fra Videncentret for Landbrug, Dansk Landbrugsrådgivning. (SEGES)

²⁰ Februar 2009

²¹ § 66, stk. 1 i kvægbek.

²² § 55 jf. § 138 i kvægbek.

²³ § 43, stk. 3 i kvægbek.

Gulve eller spalter skal være rene og tørre og uden huller. I situationer, hvor gulvene er beskidte og fugtige i alle dele af boksen, eller der eventuelt står gylle op til spalterne i dele af boksen, så dyrene ikke har mulighed for at finde et tørt leje, er det Fødevarestyrelsens vurdering, at der er tale om en overtrædelse af Dyrevelfærdslovens § 18, og at der som hovedregel vil være tale om uforsvarlig behandling. Har tilstanden stået på i længere tid, kan der være tale om grovere uforsvarlig behandling.

I bek. om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg er der forbud mod brug af fuldspaltegulve til ungdyr og kalve²⁴. Det er Fødevarestyrelsens vurdering, at hvis der lægges madrasser på en passende del af spaltegulvet, evt. med strøelse og i hvert fald noget der holdes rent, og dyrene er rene og deres komfort forekommer tilgodeset, er det ikke længere en fuldspalteboks. Det er ikke tilstrækkeligt at lægge gummi på de enkelte betonspalter – så er det efter Fødevarestyrelsens vurdering stadig en fuldspalteboks.

Forbuddet mod fuldspaltegulve gælder ikke for fuldspaltegulve i bygninger med bindestalde. Bindestalde, inkl. fuldspaltegulve til afkom af malkekvæg, kan anvendes indtil bindestaldene er udfaset den 1. juli 2027. Afkom af malkekvæg, der holdes på fuldspaltegulve i bindestalde, skal have adgang til græsarealer i mindst 6 timer daglig i 150 dage i perioden fra 15. april til 31. oktober²⁵. Denne periode udgør i alt 200 dage. Intentionen er, at afkom af malkekvæg i sommerperioden højst må tilbringe 50 af de 200 dage på fuldspalter - ellers skal de på græs. Dybstrøelse kan ikke erstatte afgræsning. Der skal foretages registrering af, hvilke datoer det enkelte kreatur i bindestalden har haft adgang til græsarealer. Der er ikke formkrav til registreringen. Kreaturerne kan holdes på stald, hvis det er nødvendigt på grund af unormale vejrforhold eller andet.

Bemærk, at bestemmelserne i bek. om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg (og dermed ovennævnte forbud*^o mod brug af fuldspaltegulve til ungdyr) også gælder bedrifter med kalve og ungdyr, der er afkom af malkekvæg – herunder slagtekalvebesætninger, der aftager kalve fra malkekvægsbesætninger. Se også pkt. 4.1 vedrørende hvilke besætningskategorier reglen omfatter.

²⁴ § 91 og 116 i kvægbek.

²⁵ § 140 i kvægbek.

Figur 4. Kalveboks med fast betongulv bagest og spalter forrest. Kalvene har ikke adgang til tørt leje

5.1.10 Indretning af stalden

Under kontrolbesøget skal man være opmærksom på, om der er dyr, der har lidt skade på grund af staldens indretning. Det kunne f.eks. være dyr, der har fået trykskader på nakke eller lemmer, eller dyr, der har fået mindre sår ved at gå på glatte gulve, ujævne gulve eller på spaltegulve med uhensigtsmæssig spaltebredde i forhold til kalvenes størrelse. Der kunne også være tale om dyr, der har fået skader som følge af ødelagt inventar, der bør repareres, eller spidse og skarpe kanter. Et eksempel kunne være spaltegulve, hvor en eller flere spalter er gået i stykker. Såfremt der ses skader på dyrene, er det Fødevarestyrelsens vurdering, at situationen som hovedregel skal vurderes som uforsvarlig behandling.

Vurderes der at være risiko for, at et eller flere dyr kan lide skade på grund af uhensigtsmæssig staldindretning, men uden at der ses skader på dyrene, er det Fødevarestyrelsens vurdering, at der som hovedregel vil være tale om væsentlig ulempe. Det vurderes, at den besætningsansvarlige har overtrådt § 9 og/eller 10 i kvægbekendtgørelsen²⁶.

Figur 5. Skillevæggen er faldet ned med risiko for, at dyrene kan få benene i klemme og komme til skade.

5.1.11 Rengøring af stalden

I besætninger med opbundne tyre eller ungdyr, hvor rengøring af stalden eller brug af strøelse er mangelfuld, kan der ses dyr, der lider fysisk overlast i form af urinætsninger på lemmer og bug, samt udbredte lårkager. Forholdet vil efter Fødevarestyrelsens vurdering som hovedregel være uforsvarlig behandling af dyr i henhold til Dyrevelfærdsloven. Ved generelt dårlig staldhygiejne med mangelfuld udmugning af bokse vil der være risiko for massiv flueplage. Forholdet vurderes som væsentlig ulempe.

Gødning skal fjernes så ofte som nødvendigt²⁷ for at sikre skridsikre gulve og god klov sundhed.

²⁶ § 9 i kvægbek.

²⁷ §§ 42, stk. 2, samt § 56 i kvægbek.

Figur 6. Ungtyr i bindestald med urinætsninger på bugen grundet mangel på tørt leje.

5.1.12 Fodring og vanding

Reglerne om fodring og vanding af kalve under 6 måneder samt for malkekvæg og for ungdyr, der er afkom af malkekvæg, fremgår af bek. om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg^{28*}. For alle dyr gælder, at de skal fodres og vandes under hensyntagen til deres fysiologiske og sundhedsmæssige behov²⁹. Reglerne³⁰ foreskriver desuden, at intet dyr må gives foder og drikke på en måde, der kan påføre det lidelse eller skade.

Konstateres der meget mangelfuld tildeling af foder og vand i besætningen, skal forholdet efter Fødevarestyrelsens vurdering som hovedregel vurderes som grovere uforsvarlig behandling. I situationer, hvor der ses flere magre dyr, som mangler adgang til foder, der passer til deres alder, vægt og fysiologiske behov, og/eller det vurderes, at dyrenes muligheder for at få dækket deres behov for vand er utilstrækkeligt (uden at der ses tegn på dehydrering), skal forholdet efter Fødevarestyrelsens vurdering i reglen vurderes som uforsvarlig behandling.

Kalve og ungdyr

For så vidt angår kalve, der patter hos moderen, anses bestemmelsen om kalves suttebehov³¹ for opfyldt. Suttebehovet hos andre kalve skal dækkes i forbindelse med mælkeoptagelse ved hjælp af 1) pattespand, pattebar eller mælkeautomat, 2) narresut placeret i umiddelbar nærhed af mælken eller 3) løst liggende flydende sut i skål, spand eller kar. Undersøgelser har vist en positiv virkning af at tildele mælk gennem en sut

²⁸ §§ 48-50, § 78 samt §§ 112-113 i kvægbek.

²⁹ § 3 i dyrevelfærdsloven

³⁰ § 16 i kvægbek.

³¹ § 51 i kvægbek.

sammenlignet med mælkefodring i en spand eller trug, blandt andet med mindre unormal sutteadfærd. Kravet er dog udformet, så der ikke er formelt krav til suttens udformning, men sutten skal være af en kvalitet, så den kommer kalvene til gode. Sutten skal være tilgængelig i mindst 20 minutter efter mælketildelingen.

Kalve skal fodres i overensstemmelse med deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov. Kalve skal fodres mindst to gange daglig³². Kalve under ca. 8 uger, hvis hovedfoder kun består af mælk og stråfoder, skal således have tildelt mælk mindst to gange daglig, også selv om de har stråfoder til rådighed til enhver tid. Kalve på over to uger skal hver dag have et minimum af tørfoder med fordøjelige fibre³³. Grovfoderkravet kan vurderes at være opfyldt, hvis kalvene tilbydes grønpiller bestående af græs eller lucerne i foderblandingerne. Dette er under forudsætning af, at kalvenes fysiologiske og adfærdsmæssige behov i øvrigt vurderes opfyldt. Hvis kalvene æder af strøelsen, vurderes foderblandingen ikke at være tilstrækkelig til at opfylde grovfoderkravet. Tildeling af snittet halm, hø eller anden form for grovfoder kan opfylde grovfoderkravet under forudsætning af, at kalvenes fysiologiske og adfærdsmæssige behov i øvrigt vurderes opfyldt.

Ungdyr (inklusive kalve), der er afkom af malkekvæg, skal have adgang til grovfoder med tilstrækkeligt fiberindhold i mindst 20 timer i døgnet³⁴, og de skal have frisk foder mindst én gang daglig^{35*}.

Fodring

Malkekøer skal have adgang til fuldfoder (blanding af tilskudsfoder og grovfoder, fodring efter ædelyst), grundfoder (blanding af tilskudsfoder og grovfoder, højtydende køer får derudover tilskudsfoder) eller grovfoder (f.eks. græs, græsensilage, majsensilage, halm, hø) i mindst 20 timer af døgnet (undtagen ved goldning)³⁶. Ved restriktiv fodring skal foder tildeles mindst to gange daglig og ved ad libitum fodring mindst én gang daglig^{37*}.

I forbindelse med goldning er det ikke tilladt kun at fodre med halm og vand³⁸.

Vanding

Kalve over to uger skal til enhver tid have adgang til frisk vand i tilstrækkelig mængde.

Tildeling af vand er et væsentligt kontrolpunkt, der ikke er helt enkelt at kontrollere. Hvis det i en ellers veldrevet besætning konstateres, at skålene er helt tørre, og at dyrene er tørstige og drikker villigt, når de tilbydes vand, skal det som udgangspunkt lægges til grund, at dyrene ikke har haft adgang til frisk vand i en tilstrækkelig mængde.

Utilstrækkelig adgang til vand skal efter Fødevarerstyrelsens vurdering, som regel betragtes som en væsentlig ulempe for kalvene, men kan være uforsvarlig behandling, hvis det for eksempel er meget varmt.

³² § 49, stk. 1 i kvægbek.

³³ § 48, stk. 3 i kvægbek.

³⁴ §§ 113 og 131 i kvægbek.

³⁵ §§ 113, stk. 2, og 131, stk. 2 i kvægbek.

³⁶ § 78, stk. 1 i kvægbek.

³⁷ § 78, stk. 2-3 i kvægbek.

³⁸ § 78, stk. 4 i kvægbek.

Det opfølgende kontrolbesøg bør gennemføres på et tidspunkt af dagen, der gør det muligt at vurdere, om der er indarbejdet en fast rutine i besætningen med daglig tildeling af vand til kalve over 2 uger, der sikrer, at kalvene har adgang til vand i tilstrækkelig mængde til enhver tid, som reglerne foreskriver.

Hvis det konstateres, at kalve ikke har fået vand, og der ses tydelige tegn på dehydrering (en hudfold bliver stående lidt i stedet for at udjævnes med det samme) er det som udgangspunkt Fødevarestyrelsens vurdering, at forholdet har karakter af grovere uforsvarlig behandling, medmindre dyrene er væskebehandlet (sonde, drop) i forbindelse med sygdom.

Malkekøer skal have fri adgang til vand fra vandspejl³⁹. Ved brug af drikkekopper må der højst være 6 køer pr. kop og ved brug af drikkekar højst 10 køer pr. meter kar^{40*}. Ungdyr, som er afkom af malkekvæg, skal altid have adgang til frisk drikkevand⁴¹.

Kravene om, at der ved brug af drikkekopper højst må være 6 malkekøer pr. kop, og ved brug af drikkekar højst må være 10 malkekøer pr. meter drikkekar gælder for malkekøer på stald, og ikke når køerne er på græs. Når malkekøer er på græs skal malkekøer have adgang til vand i umiddelbar forbindelse med afgræsningsarealet⁴². Ved umiddelbar forbindelse vurderes, at op til ca. 500 m typisk vil være acceptabelt.

³⁹ § 82, stk. 1 i kvægbek.

⁴⁰ § 82, stk. 2-3 i kvægbek.

⁴¹ § 112 i kvægbek.

⁴² § 77, stk. 4 i kvægbek.

Figur 7. Vandkarret ligger med bunden i vejret, så kalvene mangler adgang til vand. Kalvene kan under kontrolbesøget tilbydes vand, og deres adfærd ved tildelingen kan bidrage til vurderingen af, om kalvene har manglet adgang til vand.

5.1.13 Adgang til kobørster for malkekvæg og afkom af malkekvæg

Malkekøer skal have adgang til mindst én roterende kobørste. Formålet med bestemmelsen er, at børsten skal komme køen til gode, og køen må naturligvis ikke kunne komme til skade. Hvis besætningen er på mere end 50 køer, skal der være mindst én roterende kobørste pr. 50 køer^{43*}. (Altså: hvis < 75 køer skal der være 1 børste, 75-124 køer skal der være 2 børster etc.) Intentionen er at give køer mulighed for at udføre komfortadfærd via adgang til de roterende kobørster. Kravet om kobørster gælder såvel goldkøer som lakterende køer. Kun syge- og enkeltkælvningsbokse samt områder hvor køerne opholder sig i kort tid (få timer), f.eks. i forbindelse med inseminør, dyrlæge mm., er undtaget.

Ungdyr, som er afkom af malkekvæg, der opstaldes i grupper, skal have mulighed for at udføre hudpleje^{44*}. For ungdyr er det i bemærkningerne til lovforslaget angivet, at de skal have mulighed for at gnubbe sig imod en roterende kobørste eller en stationær børste, placeret f.eks. på en væg. Der er således differentieret mellem ungdyr og malkekøer, hvor børsten skal være roterende. Kradsemåtter eller lignende kan ligeledes accepteres, hvis de ser ud til at opfylde dyrenes komfortbehov.

Kalve, som er afkom af malkekvæg, skal have adgang^{45*} til at udføre hudpleje som beskrevet ovenfor for ungdyr. For øvrige kalve under seks måneder gælder, at staldene skal være indrettet, således at hver kalv kan lægge sig, hvile, rejse sig og foretage hudpleje uden besvær. Det betyder, at bestemmelsen er opfyldt, bare kalven har rimelig plads til at røre sig (se dog også arealkrav til kalve).

5.1.14 Brug af enkeltkælvningsbokse

For malkekvæg gælder^{46*}, at der skal være mindst én enkeltkælvningsboks på bedriften, og at kælvnings skal ske i enkeltkælvningsboks, medmindre der foreligger ganske særlige omstændigheder. Det følger endvidere af kvægbekendtgørelsen, at hvis besætningen er på mere end 100 kreaturer, skal der i kælvningsfaciliteten (incl. ”fællesforberedelsesboks”) være mindst fire pladser pr. 100 kreaturer, hvoraf mindst halvdelen skal være enkeltkælvningsbokse. I forbindelse med kontrol skal antallet af enkeltkælvningsbokse opgøres per antal køer i besætningen i stedet for antal kreaturer. Antallet af køer kan ses i CHR-registret. Derudover kan antallet af sengebåse til køerne i besætningen anvendes til at vurdere hvor mange malkekøer, der kan være i besætningen. Hertil skal antallet af køer under goldning samt øvrige køer, der er taget fra i f.eks. sygebokse, inddrages. Der afrundes til nærmeste hele antal pladser. Kælvnings- og fællesforberedelsesboks må kun bruges som sygeboks i forbindelse med ikke-smitsom sygdom (som f.eks. halthed). Underlaget skal være tørt og blødt.

Det vurderes, at der indenfor lovgivningens rammer kan indrettes ét stort fællesareal, såfremt der er mulighed for hurtigt indenfor fællesarealets rammer at etablere det

⁴³ § 64 i kvægbek.

⁴⁴ § 102 i kvægbek.

⁴⁵ § 121 i kvægbek.

⁴⁶ § 86 i kvægbek.

fornødne antal enkeltkælvningsbokse. Det er samtidig en betingelse, at enkeltkælvningsboksene og fællesforberedelsesarealet lever op til arealkravene⁴⁷.

Kalven skal opholde sig sammen med koen i enkeltkælvningsboks i mindst 12 timer efter fødslen⁴⁸

Hvis en dyrlæge har vurderet, at koens eller kalvens helbred eller adfærd kræver, at de holdes isoleret for at blive behandlet, kan de adskilles efter mindre end 12 timer. Dette skal være dokumenteret af dyrlægen.

Kravet om antal enkeltkælvningsbokse gælder ikke, hvis alle kælvningsbokse på en bedrift finder sted på græs⁴⁹. Det vil sige, at der ikke behøver at være enkeltkælvningsbokse på bedriften, hvis samtlige kælvningsbokse foregår på græs.

5.1.15 Opsamlingsplads

I malkestalde skal der være en særskilt opsamlingsplads, hvor malkekøerne kan opholde sig umiddelbart inden malkning. Opsamlingspladsen skal udgøre et areal på mindst 1,5 m² pr. malkeko for store racer og 1,35 m² for små racer.⁵⁰ Der er dog en overgangsordning, som først udløber i 2034. Hvis der er etableret en opsamlingsplads, skal gulvet på opsamlingspladsen være eftergiveligt per 1. juli 2024.

Der skal på opsamlingspladsen være et eftergiveligt og skridsikkert gulv, således at koens klove og ben belastes mindst muligt. Dette kan f.eks. være et gummibelagt gulv. Det er indtil 2034 muligt at anvende dele af gangarealer imellem sengebåsene som opsamlingsplads ind til malkestalden og da skal dette gulv bestå af eftergiveligt og skridsikkert underlag.

5.1.16 Drivveje

For malkekvæg eller afkom af malkekvæg skal drivveje til og fra stalden være egnede og bestå af et farbart underlag⁵¹. Det vurderes, at kravet om at drivveje skal bestå af farbart underlag, betyder, at det f.eks. kan bestå af en god bund af sten, grus, sand eller træflis, eventuelt med en belægning øverst af beton eller en eller anden form for netoverlag, gummibånd eller lignende, som kan flyttes alt efter, hvor drivvejene skal være, for at undgå unødige risici for klov- og lemmelidelser.

5.2 Udegående dyr

Alle kreaturer skal sikres mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov⁵². Dette gælder både i forhold til vinter- og sommervejr. Vær derfor opmærksom på, om dyrene om sommeren har mulighed for at finde skygge etc. I varme perioder skal malkekvæg og afkom af malkekvæg på græs have mulighed for at få skygge eller have adgang til stald⁵³*o. Det vurderes, at en særlig varm periode i forbindelse med afgræsning f.eks. er solrige dage, hvor temperaturen er over 24-25 grader, og der er vindstille eller svag vind.

⁴⁷ §§ 87 og 88 i kvægbek.

⁴⁸ § 89 i kvægbek.

⁴⁹ §86 stk. 3 i kvægbek.

⁵⁰ §73 i kvægbek.

⁵¹ §§ 77, stk. 1, 111, stk. 1 og 130, stk. 1 i kvægbek.

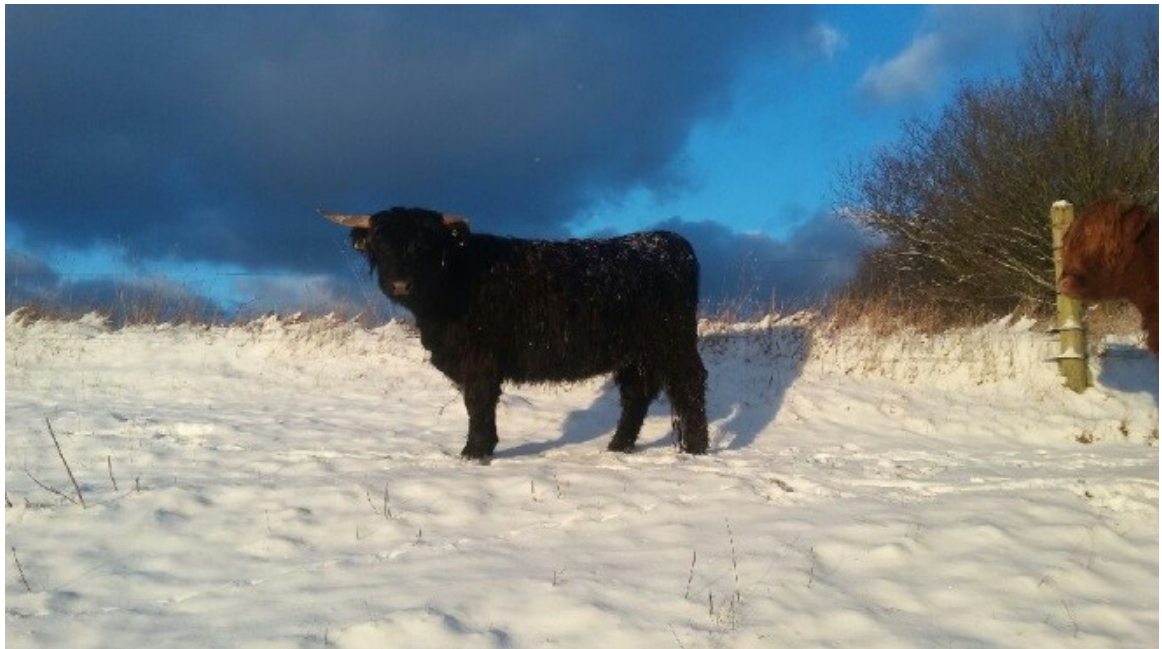
⁵² § 15, 2. punktum i kvægbek.

⁵³ § 77, stk. 3 i kvægbek.

Det vurderes, at levende hegn kan være en mulig beskyttelse mod solen, hvis dyrene i de varmeste perioder har mulighed for at finde skygge ved eller under træer og planter eller ved adgang til gå i skygge i form af f.eks. et læskur, læsejl eller adgang til stalden. Det vil være en konkret vurdering, hvorvidt bl.a. træer og bevoksning giver effektiv og tilstrækkelig skygge, og om der arealmæssigt er tilstrækkeligt med beplantning til at dække dyrenes behov. Selvom dette krav kun er specificeret i lovgivningen for malkekvæg og afkom af malkekvæg, er det vigtigt også at være opmærksom på andre dyrs behov i varme perioder.

Mht. adgang til drikkevand bør der være særlig opmærksomhed på dette i varmt vejr og i forhold til sårbare grupper som unge eller diegivende dyr. Malkekøer skal have adgang til vand i umiddelbar forbindelse med afgræsningsarealet. Ved umiddelbar forbindelse vurderes at ca. 500 m typisk vil være acceptabelt.

Udegående kreaturer skal tilses jævnlige, og udegående kalve under seks måneder skal tilses dagligt⁵⁴. Der kan ikke antages en entydig definition af, hvor ofte jævnlige er. Det Veterinære Sundhedsråd skønner, "at et ugentligt tilsyn ikke vil være tilstrækkeligt", hvorfor "jævnlige tilsyn" vil indebære tilsyn mindst to gange om ugen. Tilsynsfrekvensen kan variere, da det kan være nødvendigt med hyppigere tilsyn i perioder med f.eks. hårdt vintervejr, eller når dyrene får afkom. Særligt for unge dyr og højdrægtige dyr gælder, at de bør tilses mindst en gang i døgnet. Vær særligt opmærksom på eventuelle kalve, der fødes ude om vinteren med øget risiko for varmetab.

Vinterperioden

Dyr, der går ude hele døgnet i vintervejr, skal være tilvænnet til at gå ude, have udviklet et kraftigt og tæt hårlag, og deres huld skal være middel eller over middel.

⁵⁴ §§ 5 og 6 i kvægbek.

Ved bedømmelse af, om dyrene er behandlet forsvarligt og omsorgsfuldt, er det vigtigt udover dyrenes huld at bedømme, hvorvidt dyrene er rene, særlig på bug og lår, i god sundhedstilstand og virker velpassede og veltilpasse og indtager naturlig holdning, idet disse dyrebaserede indikatorer er et godt udtryk for dyrenes velfærdssituation. Tegn på behov for mere læ og ly kan f.eks. være, at kvæget står med bagpartiet i vindretningen, let understillet, og med hovedet let sænket.

Angus, Galloway, Skotsk Højlandskvæg og Hereford er efter Fødevarestyrelsens vurdering som udgangspunkt robuste racer, der kan gå ude om vinteren i Danmark. Det er dog forudsat, at de har et tæt hårlag, og deres huld er middel eller over middel, og at de naturlige forhold, hvor dyrene går, yder en høj grad af beskyttelse, som beskrevet nedenfor, eller at dyrene har adgang til læskur eller bygning. Der kan også være andre racer, herunder krydsninger (og bison), som er tilstrækkeligt robuste, mens malkekvægracer og en del andre kødkvægracer som renracede ikke er lige så egnede til at gå ude om vinteren under danske forhold.

De arealer, som dyrene opholder sig på, skal i størrelsen være afpasset efter antallet af dyr samt være så store, at der altid er græsdækkede arealer, som dyrene ikke har trådt op. Det bør sikres, at foderpladser og drikkesteder er placeret i en sådan afstand fra dyrenes hvileområde, at arealet mellem disse kan holdes græsdækket. Foderpladserne bør være indrettet, så alle dyr uanset plads i rangorden får mulighed for at indtage tilstrækkeligt foder.

Udegående kreaturer, hvis eneste mulighed for at få vand er at spise sne, er efter Fødevarestyrelsens vurdering ikke behandlet forsvarligt i overensstemmelse med deres behov.

Som udgangspunkt skal dyr, der er udegående hele døgnet i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr, have adgang til læskur eller bygning, hvor alle dyr samtidigt kan hvile på et tørt, strøet leje. Læskuret skal være indrettet, så dyrene uanset plads i rangorden får mulighed for at søge ly og hvile på et passende tørt leje i ugunstigt vejr (f.eks. blæst, regn og slud i vinterhalvåret). Hvis sider eller tag i læskuret udgøres af presenning eller lignende, skal dette være så stramt, at det ikke blaffer og afskrækker dyrene fra at bruge det. Det er vigtigt, at læskuret til stadighed fremstår med tørt underlag, som udgør et attraktivt hvileareal for dyrene. Hvis dyrene ikke bruger læskuret, kan det være tegn på, at forholdene ikke er tilstrækkeligt gode.

Krav om læskur kan fraviges under følgende forudsætninger:

Dyrene holdes på arealer med kuperet terræn og passende tæthed af bevoksning (fx tæt krat, nåletræsbevoksning eller lignende), der sikrer dyrene mod vejr og vind, samt jordbundsforhold, der gør, at dyrene til enhver tid kan hvile på et passende tørt leje. Arealet, herunder det egnede hvileareal, skal stå i passende forhold til dyrenes antal.

Læhegn, der omkranser arealet, men ikke yder ly til dyrene, vil kun undtagelsesvis kunne anses for at være tilstrækkeligt. Marker, der er omkransede af tæt bevoksning, så dyrene til enhver tid kan finde læ, og har jordbundsforhold, som beskrevet ovenfor, vil i visse tilfælde kunne anses for egnede, selvom der ikke findes læskur.

Hvorvidt dyrene er sikret mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov, beror på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde.

Visse dyr, f.eks. bison, kan være utilbøjelige til at søge ind i et læskur. Det skal dog stadig sikres, at dyrene er beskyttet mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov, f.eks. ved at de tilbydes arealer med naturlige forhold som kuperet terræn og passende tæthed af bevoksning, der giver beskyttelse, herunder at der til enhver tid findes veldrænede områder, hvor dyrene kan tilbydes et tørt leje.

Hvis de naturlige forhold ikke som udgangspunkt yder en høj grad af beskyttelse, egner de sig efter Fødearestyrelsens vurdering ikke til udegående dyr i vinterlignende vejr, medmindre dyrene har adgang til læskur eller bygning. Det er således ikke tilstrækkeligt at opstille læ i form af halmballer på marker uden naturlig beskyttelse. Dette gælder alle kreaturer, herunder bison.

Vinterperioden vil typisk være december, januar og februar. Perioder med vinterlignende vejr ses også ofte i månederne november og marts, men uanset kalenderen skal dyr beskyttes i overensstemmelse med deres behov. Regn, slud og blæst er mere generende for dyrene end sne og frost.

Under gunstige vejrforhold kan det accepteres, at dyrene opholder sig ude uden adgang til læskur eller bygning eller tilstrækkeligt beskyttende naturlige forhold, forudsat at dyrene straks flyttes til arealer, der beskytter dem mod vejr og vind, når vejret bliver dårligere (f.eks. i perioder med regn og blæst). Til vurdering af, om dyrene er behandlet forsvarligt, benyttes fornævnte dyrebaserede indikatorer: Er dyrene robuste og egnede til at gå ude i vintervejr, i middel huld eller derover, med godt hårlag, rene, især på bug og lår, i god sundhedstilstand og veltilpasse med naturlig holdning? Der skal tilføres supplerende foder i fornødent omfang.

Ses der i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr udegående kreaturer, som er magre men ikke afmagrede, og som mangler adgang til foder, der passer til deres alder, vægt og fysiologiske behov, er det efter Fødearestyrelsens vurdering tegn på meget mangelfuld fodertildeling. Forholdet skal efter Fødearestyrelsens vurdering som udgangspunkt kategoriseres som uforsvarlig behandling af dyr. Er dyrene for magre, skal der omgående foretages korrigerende foranstaltninger.

Se også Fødearestyrelsens pjece om [Udegående kreaturer i vintervejr](#)

Se evt. [fællesudtalelsen om hold af dyr der går ude hele døgnet i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr fra Det Veterinære Sundhedsråd](#) og Dyreværnsrådet fra 2012.

5.3 Mekanisk udstyr

Stalde til malkekvæg bygges nu om dage normalt uisolerede og med naturlig ventilation. Mekanisk ventilation anvendes primært i ældre isolerede stalde, eksempelvis i slagtekalvestalde, hvor tilvæksten og varmeproduktionen er stor, og i lavloftede stalde, hvor dyrene står bundet.

I situationer, hvor det konstateres, at dyrene generelt lider overlast på grund af mangel på ventilation, der medfører et dårligt staldklima med høj koncentration af skadelige gasser, f.eks. ammoniak, som påvirker vejrtrækningen (hoste) og svier i øjnene, er der efter Fødevarestyrelsens vurdering som hovedregel tale om uforsvarlig behandling af dyr.

Som retningslinje i vurderingen af belægningsgraden og behovet for mekanisk ventilation kan tabellen i bilag 3 over kreaturers varmeproducerende enheder (vpe) for forskellige aldersgrupper og produktionsniveauer eventuelt bruges.

Kravet om et alarmsystem til at advare om svigt af det mekaniske ventilationssystem gælder, når dyrenes sundhed og velfærd afhænger af et mekanisk ventilationssystem⁵⁵.

For malkekvæg og afkom af malkekvæg er der for visse gasarter fastsat følgende maksimale koncentrationer i indåndingsluften i stalden⁵⁶ :

- Kuldioxid (CO₂) : 3000 ppm
- Ammoniak (NH₃) : 20 ppm
- Svovlbrinte (H₂S) : 0,5ppm

5.4 Håndtering af og tilsyn med syge og tilskadekomne dyr

Resultaterne af velfærdskontrollen har i de senere år vist en tendens til en stigning i antallet af overtrædelser, hvor syge eller tilskadekomne dyr ikke har fået den fornødne pleje eller dyrlægebehandling. Området fremhæves i denne vejledning for at sætte fokus på dette kontrolpunkt.

Syge eller tilskadekomne kreaturer skal omgående behandles, og hvis dyret ikke kommer sig hurtigt, skal en dyrlæge tilkaldes, eller det skal aflives. Om nødvendigt skal syge eller tilskadekomne dyr isoleres i et passende rum med tør og bekvem strøelse⁵⁷. Derudover skal dyr behandles forsvarligt og omsorgsfuldt og beskyttes mod smerte og lidelse.

På bedrifter med malkekvæg skal der være mindst én sygeplads i besætningen pr. 100 køer⁵⁸ og mindst én ledig plads i sygeboks i stalde til ungdyr⁵⁹, og underlaget i sygebokse, herunder eventuelle sengebåse, skal være tørt og blødt. Der er endvidere et krav, at syge eller tilskadekomne malkekøer eller ungdyr skal kunne opstaldes i enkeltsygebokse, hvis det er nødvendigt. Sygebokse ikke må bruges som kælvningsbokse⁶⁰. Det gælder dog ikke, hvis kreaturet, der opstaldes, lider af en ikke-smitsom sygdom, eller hvis det bliver sygt i forbindelse med kælvning⁶¹.

Der skal være et modtageafsnit for nyankomne kalve i slagtekalvebesætninger, hvor det sikres, at kalvene er sunde og raske, før de indsættes i besætningen⁶² Se afsnit 5.1.5.

Der er krav om, at der i stalde med kalve altid skal være en ledig plads i en sygeboks⁶³.

⁵⁵ § 14 i kvægbek.

⁵⁶ § 57 i kvægbek.

⁵⁷ § 30 i kvægbek.

⁵⁸ § 33 i kvægbek.

⁵⁹ § 34 i kvægbek.

⁶⁰ § 33, stk. 3, i kvægbek.

⁶¹ § 86, stk. 4, i kvægbek.

⁶² § 124 i kvægbek.

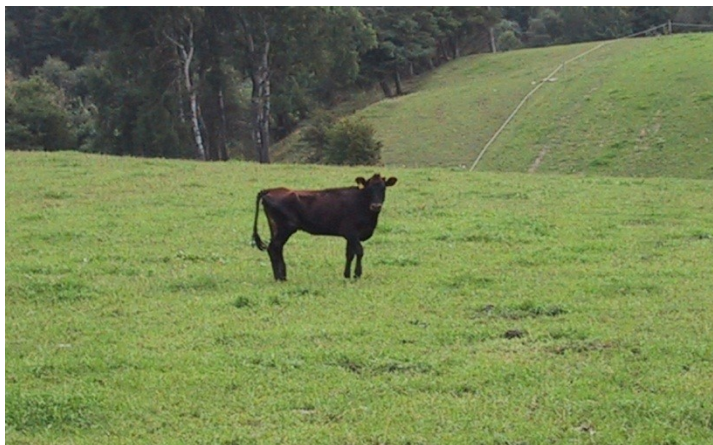
⁶³ § 31, stk. 2, i kvægbek.

Hvis der ved velfærdskontrollen konstateres dyr i besætningen med smertevoldende lidelser såsom benbrud, store sår eller traumer, eller der konstateres flere dyr i besætningen (generelt problem) med smertevoldende lidelser som lungebetændelse eller klov- eller lemmelidelser, og den ansvarlige for besætningen ikke har tilkaldt dyrlæge eller på anden måde forsøgt at afhjælpe dyrenes lidelser, skal forholdet i udgangspunktet vurderes som grovere uforsvarlig behandling af dyr. Der kan også være tale om kronisk syge dyr, der er forsøgt behandlet uden effekt, eventuelt med slet prognose for helbredelse, og som ikke er aflivet i tide eller tilset af en dyrlæge.

Figur 8. Opkneben ko, der viser smertetegn. Koen skal isoleres og tilses af en dyrlæge eller aflives.

Et andet eksempel kunne være dyr med åbenlys sygdom eller tilskadekomst, dårligt huld eller afmagring, halthed, bylder og lignende, der har behov for særlig omsorg og eventuelt behandling i sygeafdeling/sygeboks, men som ikke er håndteret. Der vil efter Fødevarerstyrelsens vurdering som hovedregel være tale om uforsvarlig behandling.

**Figur 9.
Kvie, der ikke tager støtte på højre forben på grund af sygdom eller tilskadekomst. Kvien er opkneben og mager med fremstående hoftehjørner og tværtappe. Det blev oplyst, at dyret ikke havde været tilset af en dyrlæge.**

I [Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse af 4. marts 2004 om sygeafdeling til produktionsdyr](#) står følgende om den løbende evaluering af syge eller tilskadekomne dyr: ” ...I forbindelse med indsættelse af dyr i sygeafdeling stilles en så nøjagtig diagnose som muligt og der foretages behandling efter dyrlægens anvisning. Herved opnår man, at det syge dyr kan få en mere effektiv og skånsom behandling og sufficient efterbehandling, ligesom der kan foretages en omhyggelig inspektion.

Hvis dyret ikke herved hurtigt udviser bedring, skal besætningsdyrlægen straks kontaktes, eller dyret skal aflives. Dyr med kronisk invaliderende lidelser skal straks aflives.”

Det Veterinære Sundhedsråd har i samme udtalelse sagt om isolering af syge dyr: ”... Rådet finder det fornødent at udtage et dyr af flokken og anbringe det i sygeafdeling, når dyret på grund af sin tilstand er svækket i forhold til de andre dyr og således ikke kan klare sig i konkurrencen med disse. Vurderingen heraf er konkret for hvert enkelt dyr.”

Der skal føres tilsyn med opstaldede kalve mindst to gange dagligt⁶⁴. Kalve, der holdes udendørs, og kreaturer over 6 måneder, der er malkekvæg eller afkom af malkekvæg, skal tilses mindst én gang dagligt⁶⁵. Udegående kreaturer over 6 måneder, der ikke er malkekvæg eller afkom af malkekvæg, skal tilses jævnligt⁶⁶. Syge eller tilskadekomne kreaturer (malkekvæg) skal tilses med en hyppighed, der sikrer fornøden overvågning af sygdommens udvikling, dog mindst to gange om dagen⁶⁷.

Ved de daglige tilsyn skal hvert enkelt dyr tilses, og der skal ageres, hvis der ses dyr, der er syge eller skadede. Der skal foretages en vurdering af, om dyret bør isoleres fra de andre dyr, skal tilses af en dyrlæge, skal sættes i behandling, eller om dyret skal aflives. Denne vurdering af de syge eller tilskadekomne dyr skal foretages ved alle tilsyn, også af de dyr, der allerede er isoleret og under observation eller behandling. Det er vigtigt ved kontrolbesøget at se disse dyr stå og gå, så dyr der ligger ned bør opmuntres til at rejse sig. Dette kan eventuelt ske ved at gå ind til liggende dyr eller bede personalet i besætningen om hjælp.

Forvoksede horn, der har medført skader på huden og eventuelt dybereliggende væv, påfører dyrene smerte og lidelse, hvorfor der efter Fødevarestyrelsens vurdering er tale om uforsvarlig til grovere uforsvarlig behandling. Forhold, hvor hornet rører huden, men ikke er gået ind i hud eller øjenhule, er efter Fødevarestyrelsens vurdering til væsentlig ulempe for dyret.

5.4.1 Klovbeskæring m.v.

Regelmæssig klovbeskæring kan være nødvendig for at undgå, at dyrene påføres smerte og lidelse, fordi klovene flækker eller bliver så lange, at dyrenes benstilling ændres. Dette gælder ikke mindst for dyr, der konstant holdes indendørs.

For malkekøer gælder, at der på bedriften skal være en behandlingsfacilitet, som gør det muligt at løfte bagben på kreaturer ved hjælp af mekaniske hjælpemidler⁶⁸. Bestemmelsen gælder ikke for slagtekalvebesætninger med afkom af malkekvæg eller besætninger, hvor der kun er ungdyr. Der skal foretages kloveftersyn mindst to gange årligt på malkekvæg over 12 måneder, og klovbehandling og beskæring skal ske efter behov⁶⁹. Ved et kloveftersyn skal der foretages en vurdering af kreaturets bevægelighed og dets klovsundhed ved at tage alle klovene i øjesyn, og om nødvendigt skrabe disse rene. Klovbehandling og –beskæring skal ske efter behov. Mindst ét af de årlige

⁶⁴ § 6 i kvægbek.

⁶⁵ § 5, stk. 1 og 2, § 6, 2. pkt., og § 7, stk. 1, i kvægbek.

⁶⁶ § 5, stk. 2, i kvægbek.

⁶⁷ § 7, stk. 2 i kvægbek.

⁶⁸ § 85 i kvægbek.

⁶⁹ § 83 i kvægbek.

kloveftersyn skal foretages af en dyrlæge eller klovbeskærer⁷⁰, der ikke er ansvarlig for eller arbejder på bedriften. For øvrige kreaturer gælder Dyrevelfærdslovens generelle bestemmelser, herunder at dyrene skal beskyttes bedst muligt mod lidelse og væsentlig ulempe samt passes under hensyntagen til deres behov.

Ses der ved kontrollen dyr, som er ømbenede og har vanskeligt ved at gå, eller dyr med flækkede eller forvoksede klove, er der som udgangspunkt efter Fødevarestyrelsens vurdering tale om uforsvarlig behandling. Hvis dyrene generelt i besætningen har fortykkede haser på grund af fodringsfejl, dårligt underlag, eller fordi dyrene ligger meget (nedstemt, smerter), og det vurderes, at de har været udsat for smerte og lidelse, er der efter Fødevarestyrelsens vurdering som hovedregel tale om uforsvarlig behandling. .

Figur 10.
For lange
klove med
ændret
kodevinkel til
følge.

Det Veterinære Sundhedsråd har den 20. april 2005 afgivet [udtalelse om forvoksede klove / hove](#).

5.4.2 Halthed

Lidelser i klove og lemmer kan ses på såvel enkeltdyrniveau som på besætningsniveau. Klov- og lemmelidelser kan f.eks. opstå som følge af, at dyrene opholder sig på fugtige urin- og gødningsforurenede gulve, og kan være meget smertefulde for dyrene. Dyrene kan udvise forskellige grader af halthed og på længere sigt manglende æde- og drikkelyst og eventuelt andre følgelidelser, f.eks. yverbetændelse. Dyrene skal flyttes til tørt underlag og skal eventuelt behandles, før tilstanden bedres. Der er efter Fødevarestyrelsens vurdering tale om uforsvarlig til grovere uforsvarlig behandling, hvis dyrene udviser moderat til svær halthed, og de ikke er i behandling.

Gulve i gangarealer i stalde skal være skridsikre og udformet og vedligeholdet, så køerne kan gå naturligt og ikke kommer til skade. Gødning skal fjernes så ofte som nødvendigt for at sikre skridsikre gulve og god klov sundhed⁷¹.

⁷⁰ § 84 i kvægbek.

⁷¹ § 61 i kvægbek.

5.5 Operative indgreb

5.5.1 Afhorning

Afhorning af dyr må som udgangspunkt kun foretages af en dyrlæge under anvendelse af bedøvelse. Den ansvarlige for besætningen kan dog selv foretage afhorning af kalve under 3 mdr., såfremt bedøvelse af den enkelte kalv er foretaget af en dyrlæge umiddelbart forud for afhorningen⁷².

Nogle dyrlæger anvender forud for afhorning af kalve midler til beroligelse af dyrene. Uanset evt. indgivelse af beroligende middel skal der altid anvendes et lokalt eller universelt bedøvelsesmiddel.

Afhorning af dyr ved brug af ætsende stoffer, gummibånd, elastratorer og lignende er forbudt.

Det Veterinære Sundhedsråd har i en konkret sag udtalt, at Rådet anser afhorning af kalve uden bedøvelse for groft uforsvarlig behandling af dyr, uanset kalvens alder på afhorningstidspunktet.

Fødevarestyrelsen har på baggrund af udtalelsen fra Det Veterinære Sundhedsråd skrevet til de praktiserende dyrlæger, at det er styrelsens vurdering, at en dyrlæge, der bliver bekendt med, at der har været foretaget afhorning af kalve uden bedøvelse, er pligtig til at agere i henhold til § 39, stk. 1 i Dyrevelfærdsloven. Hvis det ved et kontrolbesøg konstateres, at kalve er blevet afhornet uden bedøvelse, vurderes dyret at have været udsat for grovere uforsvarlig behandling, og der ageres i henhold til de generelle retningslinjer for sanktionering. Dersom en dyrlæge har foretaget afhorning uden bedøvelse, vurderes dyrlægen ligeledes at have overtrådt lovkravet om, at dyr skal bedøves, inden de afhornes.

Hvis den ansvarlige for besætningen, i modstrid med dyrevelfærdsreglerne, afhorner kalve over 3 måneder efter, at dyrlægen har bedøvet kalvene, kan forholdet konstateres ved at sammenholde oplysningerne om kalvenes fødselsdato i CHR-registeret med dyrlægens tilbageholdelsessedler for udført bedøvelse af kalvene.

Det er dyrlægens ansvar, at kalve over 3 måneder ikke afhornes af landmanden, efter dyrlægens anlæggelse af bedøvelse. Dyrlægen skal altså sikre sig alderen på de kalve, som den ansvarlige for besætningen afhorner. Det er også dyrlægens ansvar at sikre, at bedøvelsen er effektiv.

Hvis der er tvivl om, hvorvidt der er foretaget bedøvelse, skal en dyrlæge kontaktes.

Afsavning af den yderste del af hornet på voksne dyr med det formål at undgå, at hornet vokser ind i dyrets hud, kan, afhængigt af forholdene, foretages af besætningsejeren, uden at der er anlagt bedøvelse, forudsat at der netop kun er tale om den yderste del uden risiko for påvirkning af blodkar- eller nervesystemet i hornet.

5.5.2 Hornskader

⁷² § 24 og 25 i kvægbek..

Når hornskeden afrives eller hornet brækkes, så underliggende væv med blodkar og nerver er blottet, vil det i det akutte stadie være forbundet med smerte og derfor behandlingskrævende. Dyr med smerteytringer på grund af en hornskade skal isoleres, hvis forholdene tilsiger det, tilses af en dyrlæge og formentlig smertebehandles. I fluesæsonen skal der eventuelt tages ekstra forholdsregler. I tilfælde af ældre, afhelede hornskader sanktioneres kun, hvis det kan dokumenteres, at dyret på grund af manglende behandling har været udsat for uforsvarlig behandling.

5.5.3 Kastration

Kastration af kreaturer må kun udføres af en dyrlæge⁷³. Hvis en besætningsejer selv foretager kastration af kalve, skal der foretages en vurdering af forholdet. Hvis det vurderes, at dyret har været udsat for unødigt smerte eller lidelse som følge af indgrebet, er det Fødevarestyrelsens vurdering, at der som udgangspunkt er tale om grovere uforsvarlig behandling af dyr.

Kreaturer må kun kastreres, hvis de er bedøvet, inden kastrationen foretages. Kalve kan kastreres med burdizzotang, hvis det sker indenfor dyrets første 4 leveuger, og dyrlægen inden kastrationen har lagt lokalbedøvelse på dyret, og dyret skal efterfølgende gives længerevarende smertebehandling⁷⁴.

Kastration af kalve over 4 uger skal foretages kirurgisk, og dyret skal gives længerevarende smertebehandling.

5.5.4 Patteamputation

Det Veterinære Sundhedsråd har den 2. april 2007 udtalt sig om patteamputation af køer på baggrund af en henvendelse fra Fødevarestyrelsen. Rådet udtaler bl.a., at ” *Rådet finder, at amputation af pattespidsen hos køer er et operativt indgreb, der udført uden sedation eller bedøvelse altid vil påføre køerne en høj grad af smerte, lidelse, angst og væsentlig ulempe.*

Rådet finder derfor, at en sådan operation altid skal foretages af en dyrlæge.

...

Lægges dette til grund, finder Rådet ikke, at lægmands amputation af pattespidsen på malkekøer er i overensstemmelse med Dyrevelfærdslovens bestemmelser om, at dyr skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt mén og væsentlig ulempe.”

5.5.5 Mekaniske fødselshjælpere, øjenkroge og hofteklemme

I henhold til Dyrevelfærdsloven⁷⁵ må kraftmaskiner ikke anvendes ved forløsning af dyr. Det Veterinære Sundhedsråd har den 31. august 2010 udsendt en vejledning i brug af mekaniske fødselshjælpere. Det er Rådets vurdering, at man ved forceret fremtrækning ikke bør bruge mere end 2 personers trækraft, hvilket svarer til en trækraft på ca. 165 kg. Der findes ikke en positivliste over godkendte mekaniske fødselshjælpere, men hvis man under kontrolbesøg skulle støde på fødselshjælpere, bør det sikres, at disse maksimalt kan yde en trækraft på 165 kg, og at der findes en sikkerhedsanordning, som forhindrer overskridelse af denne trækraft.

⁷³ § 21 i kvægbek.

⁷⁴ § 22 i kvægbek.

⁷⁵ § 8 i dyrevelfærdsloven

Af Rådets vejledning fremgår også, at en eventuel bøjle til anlæg imod koens bagpart skal være udformet, således at den ikke frembringer smerte og trykninger på koens muskulatur og knoglefremspring, og det skal sikres den ikke skrider. Herudover skal den mekaniske fødselshjælper være udformet, så den udøver et jævnt og ikke et rykvist træk.

Det fremgår endvidere, at anvendelse af mekaniske fødselshjælpere kræver kendskab til koens normale fødselsforløb og kalvens normale placering i fødselsvejen. Det er vigtigt at tjekke, at kalven er lejret i normalt forlæns eller baglæns længdeleje inden fremtrækning påbegyndes.

Ved velfærdskontrollen vil det således være relevant at tage en dialog med den ansvarlige for besætningen omkring brugen af mekanisk fødselshjælper, såfremt der ses en sådan i besætningen.

**Figur 11.
Mekanisk
fødselshjælper
model Vink
(Kruuse)**

Det Veterinære Sundhedsråd har også udtalt sig om [lægmands brug af øjenkrog til fødselshjælp](#). Rådet finder ikke lægmands brug af øjenkrog til fødselshjælp på kvæg forsvarlig.

Der er ikke et konkret forbud mod brugen af hofteklemme, men en hofteklemme skal anvendes med stor forsigtighed og ikke gentagne gange. Fødevarestyrelsen henviser til det Veterinære Sundhedsråds udtalelse af 22. november 1996 om brug af løfteramme og elektrisk drivstav til kvæg. Rådet har udtalt, at det helst ikke så, at hofteklemmer blev anvendt, da der findes andre nyere og langt mere humane metoder (Aqualift, puder eller sele) til forsøg på rejsning af kreaturer. Det anføres tillige i Rådets udtalelse, at rejsning af kreaturer kun bør ske efter grundig instruktion eller under opsyn af f.eks. dyrlæger eller Falck-personer, som har erfaring i brug af det anvendte apparatur.

5.6 Aflivning af kreaturer

I tilfælde af, at det er nødvendigt at aflive et kreatur, skal kreaturet aflives så hurtigt og smertefrit som muligt⁷⁶.

⁷⁶ § 37, stk. 1, i kvægbek.

Aflivning må foretages af en dyrlæge, slagter, person med jagttegn eller en anden person, der har modtaget uddannelse i slagtning eller aflivning⁷⁷. Metoder til aflivning af kreaturer fremgår af bilag 1 i Rådets forordning nr. 1099/2009 om beskyttelse af dyr på aflivningstidspunktet (aflivningsforordningen). Hvis besætningsejeren selv foretager aflivning, skal han/hun kunne beskrive og dokumentere, hvilken procedure der anvendes til aflivningen. De oplysninger, der gives om procedurer og udstyr, skal om muligt tjekkes på aflivede dyr.

Skydning med boltpistol er en bedøvelsesmetode – ikke en aflivning. Bolt pistolen driver en bolt ind i hjernebarken på dyret. Bolt pistolen skal være placeret korrekt og holdes fast ind mod dyrets pande. Den rigtige placering er, hvor en linje fra venstre øje til højre hornanlæg krydser en linje fra højre øje til venstre hornanlæg. Jf. artikel 4 i aflivningsforordningen skal bedøvelsen med bolt pistolen efterfølges af en procedure, der medfører døden. Det vil i praksis betyde enten i form af afblødning eller rygmarvsstødning.

Hvis aflivning af dyret sker ved afblødning efter brug af bolt pistol, kan dette kontrolleres. Det er sværere at kontrollere, om aflivning ved brug af rygmarvsstødning har fundet sted, og er foregået korrekt. Her kan den tilsynsførende anmode om at se en tilgængelig rygmarvsstøder i besætningen og om at få en forklaring på, hvordan den anvendes.

Hvis det oplyses, at dyr i besætningen bedøves med bolt pistol i forbindelse med aflivning, skal bolt pistolen kontrolleres under kontrolbesøget. Dette kan gøres ved, at producenten eller kontrollanten skiller den ad efter forud at have sikret, at der ingen patroner er i kammeret. Bolt pistolen samles igen uden patron, bolten spændes og pistolen trykkes af. Bolten må ved denne metode ikke falde ud af pistolen, men skal forblive indenfor. Hvis bolten forbliver ude, er dette et tegn på, at pistolen er defekt. Bolt pistolen skal derfor enten repareres, eller der skal anskaffes en ny.

Der gøres opmærksom på, at et dyr, der afblødes, ofte får nogle voldsomme muskelsammentrækninger. Dette er ikke tegn på, at dyret lider, men er en naturlig del af dødsprocessen.

Efter en aflivning skal det sikres, at dyret er dødt.

Dødstegn:

- Helt udvidet sort pupil
- Ingen blinken, hvis øjet berøres (manglende cornearefleks)
- Ophør af rytmisk vejtrækning
- Helt slap endetarmsmuskulatur og slap krop
- Hjertet er ophørt med at slå

Det vurderes at være uforsvarlig behandling, hvis et dyr er skudt med bolt pistol uden efterfølgende afblødning. Hvis det vurderes, at besætningens aflivningsprocedure alene er bedøvelse med bolt pistol uden efterfølgende aflivning, vurderes forholdet at være grovere uforsvarlig behandling.

Hvis dyret efterlades levende, er der efter Fødevarestyrelsens vurdering som hovedregel mindst tale om grovere uforsvarlig behandling.

⁷⁷ § 37, stk. 2, i kvægbek.

5.7 Elektriske aggregater

Brugen af ethvert fjernbetjent eller automatisk virkende aggregat, der hæftes på dyr, og som påfører dyret elektriske stød eller anden væsentlig ulempe, når det aktiveres, er forbudt⁷⁸.

Anvendelse af stødgivende aggregater til at styre malkekvægs adfærd er ikke tilladt⁷⁹. Vær opmærksom på, at visse malkerobotter kan være forsynet med en elektrisk anordning, der skal få koen til at forlade robotten, når den er færdigmalket. Dette er ikke tilladt.

Brugen af rygstød er dog stadig tilladt i bindestalde, indtil disse udfases i 2027⁸⁰, forudsat at dyrene kan stå i deres naturlige stilling uden at få stød.

Det er tilladt at anvende stødgivende elektrisk hegn omkring marker og drivgange til kreaturer på græs, men ikke i stalde til malkekvæg og afkom af malkekvæg⁸¹.

5.8 Optegnelser

Enhver, der holder kraturer, skal føre optegnelser over medicinsk behandling og over antallet af døde dyr, som måtte være blevet konstateret i forbindelse med hvert enkelt tilsyn⁸².

Det fremgår endvidere, at optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år.

Da det ifølge medicinbestemmelserne⁸³ er et krav, at optegnelser over anvendt receptpligtig medicin skal opbevares i mindst 5 år, gælder opbevaringskravet på 3 år kun for optegnelser over døde dyr, mens optegnelser over medicinsk behandling skal opbevares i mindst 5 år.

Mangelfulde optegnelser, manglende opbevaring i den krævede tidsperiode, eller helt manglende optegnelser vil være en overtrædelse af bestemmelserne om optegnelser.

Der bør laves en stikprøve af optegnelserne for det sidste halve år. Er optegnelserne mangelfulde, kan stikprøven udvides, evt. til også at omfatte tidligere år.

5.8.1. Medicinoptegnelser

Formålet med optegnelserne er for det første at dokumentere, at tilbageholdelsestiderne er overholdt og medvirke til, at der kun markedsføres dyr og produkter uden medicinrester. Dernæst er det afgørende, at den besætningsansvarlige til enhver tid er i stand til at redegøre for, hvilke lægemidler, dyrene er behandlet med, og at det er sket i overensstemmelse med dyrlægens anvisninger. Endelig er det vigtigt, at både den besætningsansvarlige og dyrlægen har et overblik over omfanget af sygdomme og behandlinger i besætningen, for på den baggrund at kunne prioritere og målrette indsatsen for at forbedre sundhedstilstanden i besætningen og reducere medicinforbruget.

⁷⁸ § 27 i kvægbek.

⁷⁹ § 28, stk. 1, i kvægbek.

⁸⁰ § 139 i kvægbek.

⁸¹ § 28, stk. 2, i kvægbek.

⁸² § 8 i kvægbek.

⁸³ § Forordning 2019/6, art. 108, stk. 5

Krav til dyreejeres optegnelser over anvendte lægemidler til dyr bestemt til fødevareproduktion fremgår af veterinærlægemiddelforordningens artikel 108. Kravet om optegnelser for anvendte lægemidler til fødevareproducerende dyr gælder alle anvendte lægemidler, dvs. også anvendelse af receptpligtige lægemidler til udvortes brug som f.eks. salver og spray, samt anvendelse af sera, vacciner og håndkøbslægemidler som v-mærkede jern- og vitaminpræparater. For så vidt angår receptpligtige lægemidler skal besætningsejeren opbevare en kopi af dyrlægerecepten i de tilfælde, hvor der ikke er krav om, at dyrlægen udleverer en anvisning. Det drejer sig om receptpligtige lægemidler, der er godkendt til forebyggende anvendelse undtagen antimikrobielle lægemidler, f.eks. vacciner eller lægemidler til patteforsegling.

Der skal føres optegnelser over flg.:

- dato for første indgivelse af lægemidlet til dyrene
- lægemidlets navn
- den indgivne mængde af lægemidlet
- leverandørens navn eller firmanavn og faste adresse eller registrerede forretningssted
- dokumentation for erhvervelsen af de lægemidler, der anvendes
- identifikation af det/de behandlede dyr eller grupper af dyr
- den ordinerende dyrlæges navn og kontaktoplysninger, hvis det er relevant
- tilbageholdelsestid – også hvis en sådan er nul
- behandlingens varighed.

Optegnelserne skal være tilgængelige for myndighederne med henblik på kontrol i mindst fem år. Der er ikke krav til, hvordan medicinoptegnelserne skal se ud, og hvis de oplysninger, der skal registreres allerede foreligger på en kopi af dyrlægerecepten eller i et register på bedriften, behøver de ikke at blive registreret særskilt.

Der skal kun føres optegnelser ved behandlingens indledning, men med tydelig angivelse af behandlingens længde. Hvis behandlingen afbrydes, f.eks. som følge af skift i lægemiddel på baggrund af laboratoriesvar eller aflivning af dyret, skal dette også registreres med præcisering af, hvor længe den oprindeligt indledte behandling varede.

Det er Fødevarestyrelsens vurdering, at forordningens artikel 108 skal tolkes sådan, at optegnelserne skal føres på datoen for behandlingens indledning. Baggrunden for kravet om registrering af anvendte lægemidler er bl.a. hensynet til fødevaresikkerheden. Hvis optegnelserne ikke føres samme dag, som behandlingen indledes, kan det udgøre en risiko for fødevaresikkerheden i forbindelse med overholdelse af en evt. tilbageholdelsestid.

Alle behandlinger med receptpligtige lægemidler i en kvægbesætning skal registreres elektronisk i DMS Dyreregistrering, hvis én af følgende sundhedsrådgivningsaftaler er indgået:

- Samdrifts-SRA: For besætninger, der er meddelt dispensation til samdrift, jf. bekendtgørelse om registrering i CHR og om identifikation af kvæg, svin, får, geder, heste, hjorte eller kameler.
- Tilvalgsmodul 1 – med ordineringsperiode uden fastsat øvre tidsgrænse.
- Tilvalgsmodul 2 – med ordineringsperiode uden fastsat øvre tidsgrænse.

Den ansvarlige for behandling af kvæg i besætningen skal registrere behandlingerne med receptpligtige lægemidler i DMS Dyreregistrering ved behandlingens indledning (dvs. samme dag som behandlingen startes). Selvom der kun er krav om indberetning af en delmængde af forordningens krav i form af anvendte receptpligtige lægemidler til DMS-Dyreregistrering ved samdrift og i kvægbesætninger med sundhedsrådgivningsaftale med tilvalgsmodul 1 og 2 med ordineringsperiode uden øvre grænse⁸⁴, skal alle de optegnelser, der fremgår af forordningens artikel 108, stk. 2, foreligge.

5.8.2 Optegnelser over døde dyr

Kravet indebærer, at den besætningsansvarlige skal føre optegnelser over antallet af døde dyr, som konstateres i forbindelse med det/de daglige tilsyn.

Det er hensigten at sikre, at den besætningsansvarlige bliver opmærksom på stigning i dødeligheden, som kan tyde på problemer med dyrenes sundhedstilstand og dermed også deres velfærd.

Alle dyr, som konstateres døde, skal indgå i optegnelserne, herunder nyfødte kalve. Kravet opfyldes ikke ved fremvisning af DAKA-lister.

5.9 Personale

Kvæg skal passes af et tilstrækkeligt antal personer, der har de relevante faglige færdigheder, kvalifikationer og den relevante viden⁸⁵. Det er Fødevarestyrelsens vurdering, at den ansvarlige for besætningen skal sørge for, at alle i besætningen, der passer kvæg, har de relevante færdigheder, så dyrene bliver passet forsvarligt.

5.10 Dyrevelfærdsmærket

Se også [bekendtgørelse om frivillig dyrevelfærdsmærkningsordning](#)⁸⁶ samt [Vejledning til Fødevarestyrelsens kontrol med hjertebesætninger – kvægbesætninger](#).

Før besætningsbesøg slås op i CHR for at se, hvilket niveau, som besætninger tilmeldt. Vær også opmærksom på, at en besætning kan tilmelde en del af sin produktion, f.eks. tyrekalvene, uden at resten af besætningen nødvendigvis opfylder kriterierne for Dyrevelfærdsmærket (parallelavl). Dette fremgår i så fald af CHR.

Hvis besætningen er tilmeldt ordningen, og der konstateres væsentlige overtrædelser vedrørende kravene i ordningen eller andre dyrevelfærds-mæssige forhold, ageres efter Flowdiagram for afgørelser vedr. Dyrevelfærdsmærket ifm kontrolbesøg (bilag 6).

⁸⁴ Bekendtgørelse nr. 645 af 31. maj 2023 om dyreejeres anvendelse af lægemidler til dyr m.v., § 17

⁸⁵ § 3 i kvægbek.

⁸⁶ Bekendtgørelse nr. 537 af 28. maj 2024 om frivillig dyrevelfærdsmærkningsordning

Bilag 1

Definitioner

I henhold til bek. om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg defineres de forskellige dyregrupper således

- Ko: Hundyr, der har kælvet mindst én gang
- Ungdyr, som er afkom af malkekvæg:
 - Hundyr på 6 måneder eller derover, som endnu ikke har kælvet (kvier) og som ikke opdrættes med henblik på slagtning
 - Tyr på 6 måneder eller derover i perioden, hvor dyret opfedes med henblik på slagtning eller avl
 - Slagtekvie på 6 måneder eller derover, i perioden, hvor dyret opfedes med henblik på slagtning
- Kalv: et kreatur på indtil 6 måneder

Desuden :

- Stud: Kastreret handyr
- Ammetante: Ko, som bruges til diegivning af kalve, som er adskilt fra moderen

Bilag 2

Eksempler på enkeltbokse og hytter til kalve under 8 uger

Figur 12. En løsning, der opfylder kravet om social berøringskontakt. Kalven kan få hele hovedet igennem til nabokalven, hvilket giver god mulighed for social kontakt

Figur 13. Hytter uden mulighed for, at kalvene kan se og røre andre kalve. Kravet er ikke opfyldt.

Figur 14. Mulighed for at se og røre en anden kalv er opfyldt.

Figur 15. Kravet om social berøringskontakt til kalve under 8 uger er ikke opfyldt. Kalvene kan kun se andre kalve – ikke røre dem

Figur 16. Kravet om social berøringskontakt er kun opfyldt, hvis løbegårdene står helt op ad hinanden, så kalvene kan udføre berøringskontakt gennem tremmerne.

Figur 17. Kravet om, at kalve skal kunne røre andre kalve, vurderes ikke opfyldt. Væggen er massiv og for høj til, at kalvene kan nå hinanden.

Bilag 3

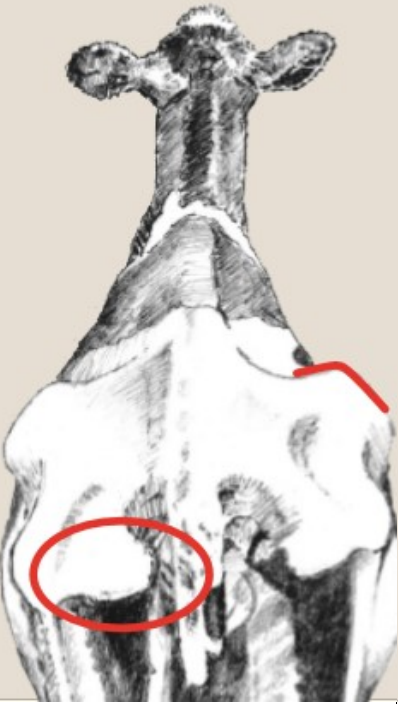
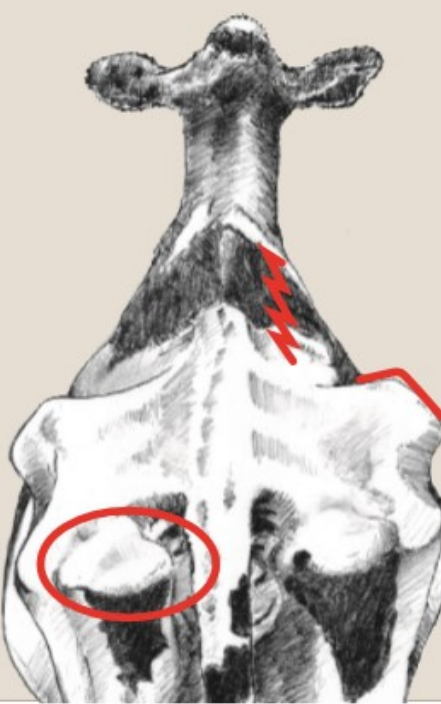
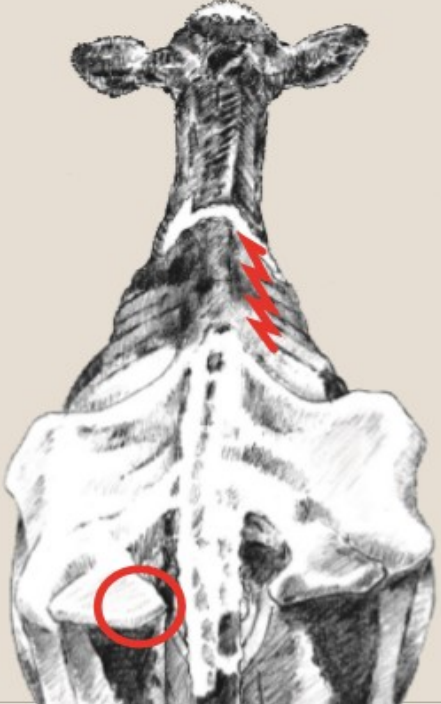
Dyregruppe	Vægt, kg/dyr	vpe pr. dyr, antal
Kalve 0-6 mdr.	50	0,12
	75	0,18
	100	0,23
Slagtekvæg 6-15 mdr.	200	0,42
	300	0,58
	400	0,72
	500	0,86
Opdræt 6-15 mdr.	200	0,37
	300	0,52
	400	0,65
Kælvekvier/goldkøer 1 mdr. før kælvning	400	0,72
	500	0,80
	600	0,88
Malkekøer Stor race og Jersey 20 kg 4 pct. mælk/døgn, 3 mdr. efter løbning	400	1,08
	500	1,16
	600	1,24
	700	1,32
Malkekøer Stor race og Jersey 30 kg 4pct. mælk/døgn, 3 mdr. efter løbning	400	1,38
	500	1,46
	600	1,54
	700	1,62

Varmeproducerende enheder (vpe) for forskellige aldergrupper og produktionsniveau

Høj belægningsgrad : < 4 m² pr. vpe
Middel belægning : 4 - 8 m² pr. vpe
Lav belægning : 8 -12m² pr. vpe
(1 vpe = 1000 Watt ved 20° C)

Bilag 4

Huldvurdering Malkekvæg

Middel til godt huld	Knap middel	For mager
Hoftehjørnerne kan være skarpe, men der er tydeligere fedtlag på sædebensknuderne. Tværtappene er dækket af fedt/muskulatur.	Hoftehjørnerne og sædebensknuderne er skarpe, men der er et tyndt fedtdække mellem tværtappene.	Skarpe sædebensknuder. Tydelige og fremtrædende tværtappe. Dyb udhuling omkring haleroden.
		

Kødkvæg

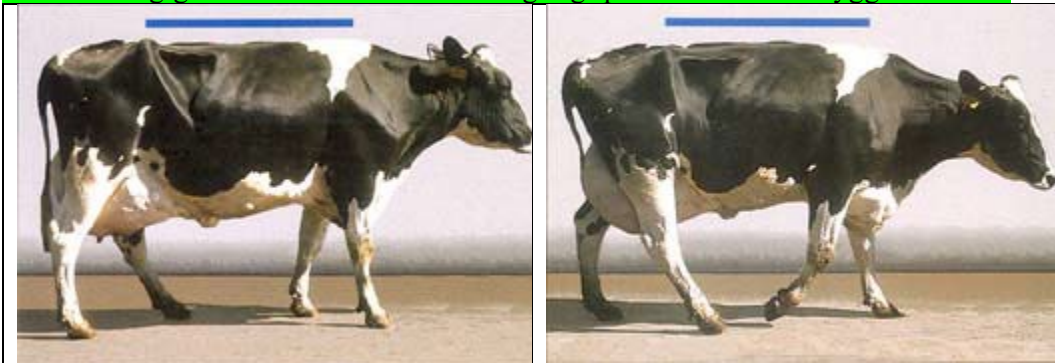
Vær opmærksom på, at kreaturer, der går ude om vinteren, skal være egnet til det ved at være i passende huld. Dyrenes huld, robusthed og generelle konstitution skal være passende til de forhold, dyrene holdes under.

Godt huld	Knap middel	For tynd
Hoftehjørnerne er dækket af fedt/muskulatur. Kroppen fremstår afrundet. Ryglinjen er lige – ikke krum.	Hoftehjørnerne er mere fremstående. Kroppen fremstår noget kantet. Eventuelt skimtes konturen af ribbenene, men disse er dækket af fedt/muskulatur.	Skarpe hoftehjørner og sædebensknuder. Tydelige og fremtrædende tværtappe. Ofte udhuling omkring haleroden. Eventuelt krum ryg.
		
		

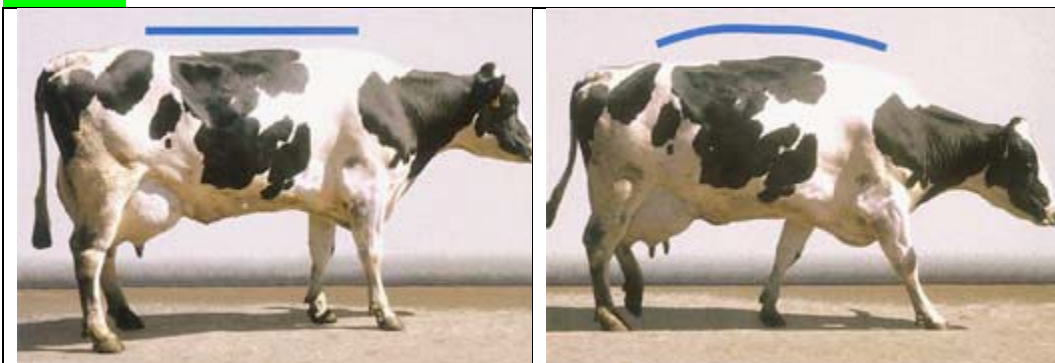
Halthed:

Stående

1
Koen står og går normalt. Koen støtter ligeligt på alle fire ben. Ryggen er flad.

2
Koen står med flad ryg, men går med let krummet ryg. Koen går en anelse unormalt.

3
Koen står og går med krummet ryg. Koen tager kun små skridt.

4

Koen står og går med krummet ryg. Koen undgår at støtte på et eller flere ben.

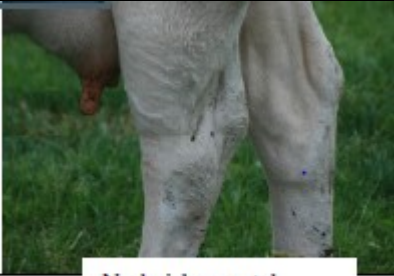
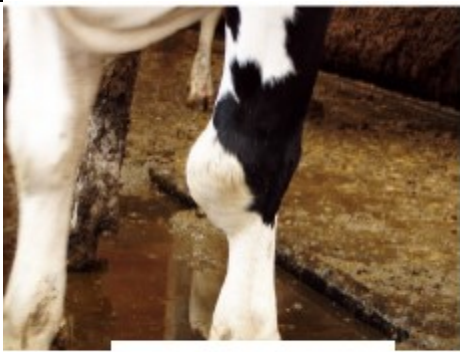
5

Koen står og går med meget krum ryg. Koen undgår at støtte på et eller flere ben.
Koen står meget stille og har svært ved at rejse sig.

Dette haltheds-vurderings system er udviklet af Zinpro Corporation efter Spencher, D.J.; Hostetler, D.E.; Kaneene, J.B. 1997. Theriogenology 47: 1178-1187

Skader:

Ingen skader	Mindre skader	Større skader
- Ingen skader eller hævelser noget sted på dyret. - Små røde læsioner (hudafskrabninger) uden infektion.	Mindre skader eller hævelser. Hævelse i forknæ eller has mindre end 8 cm i diameter, ikke infektion.	Større skader eller hævelser - Røde læsioner (skade på huden i form af afskrabning eller sår), infektion. - Hævelse i forknæ eller has større end 8 cm i diameter, blødende eller med infektion.
 No hairless patch © Winckler BOKU	 Hairless patch (tarsal joint) © Brinkmann BOKU	 Lesion (tarsal joint) © Brinkmann BOKU
 No lesion © Winckler BOKU	 Hairless patch (carpel joint) © Brinkmann BOKU	 Swelling (carpel joint) © Brinkmann BOKU
 No swelling © Winckler BOKU		

Beskidte dyr:

Ren	Let beskidt	Noget beskidt, uden hudskader	Beskidt med hudskader
Ikke eller med minimalt frisk eller tørt overfladisk møg	Områder på størrelse med en håndflade med frisk eller tørt overfladisk møg	Område med møg større end ca. 30 cm, men uden påvirkning af huden	Større område med fastsiddende møg, der ikke kan fjernes uden ubehag for dyret. Rødme eller anden påvirkning af huden i område, større end en håndflade

Vurdering af DyreBaserede VelfærdsIndikatorer DBVI

Huld			
Vurdering, enkeltdyr	Normal	Knap middel	For mager
Samlet vurdering, besætning	> 95 % af dyrene normale	5 - 15 % knap middel (gule) og under 5 % for magre (røde)	> 15 % knap middel (gule) eller > 5 % for magre (røde)
Beskidte dyr			
Vurdering, enkeltdyr	Rene eller kun let beskidte	Beskidte uden hudskader	Beskidte med hudskader
Samlet vurdering, besætning	> 95 % af dyrene rene	5 - 15 % beskidte uden hudskader (gule) og under 5 % beskidte med hudskader (røde)	> 15 % beskidte uden hudskader eller > 5 % beskidte med hudskader
Halthed			
Vurdering, enkeltdyr	Ingen eller kun meget let halthed/ flad eller kun svagt krummet ryg	Let halt, små skridt, let krummet ryg	Svær halthed, krummet ryg
Samlet vurdering, besætning	> 95 % ingen eller kun meget let halthed	5 - 15 % let halte (gule) og under 5 % svært halte (røde)	> 15 % let halte eller > 5 % svært halte
Hudskader			
Vurdering, enkeltdyr	Ingen skader eller hævelser	Mindre skader eller hævelser	Større skader eller hævelser
Samlet vurdering, besætning	> 95 % uden skader	5 - 15 % med mindre skader (gule) og under 5 % med større skader/hævelser (røde)	> 15 % med mindre skader eller > 5 % med større skader

Antal dyr som vurderes:

1. Kontrolløren går ind i alle de staldafsnit/udendørsarealer i besætningen, hvor der findes kreaturer, og vurderer for hver af de fire indikatorer, om der er dyr der i "rød" eller "gul" kategori.
2. Observeres dyr i «rød» kategori vil der typisk være overtrædelser, der skal sanktioneres. Hvis > 5 % af dyrene er i «rød» kategori, registreres besætningen som «rød».
3. Hvis der observeres dyr i «gul» kategori skal det anslås, hvor stor en del af dyrene der er omfattet.
 - a. Hvis >15%: Der vil typisk være overtrædelser, der skal sanktioneres.
 - b. Hvis 5-15%: Der kan være overtrædelser, der skal sanktioneres. Besætningen registreres som «gul».
 - c. Hvis <5% : Besætningen registreres som «grøn». Der kan dog stadig være forhold, der kræver sanktionering.

Hvis der findes dyr i gul eller rød kategori, men der er gjort tiltag for at rette op på forholdene, kan dette eventuelt medføre en mildere vurdering.

Konklusionen for besætningen markeres for hver indikator ved en samlet kategorisering i grøn, gul eller rød.

Bilag 5 Flow for afgørelse vedr. Dyrevelfærdsmærket

